

NITRAT 24

24. Festival Nitratnog filma · 6 - 16.6.2022.

Jugoslovenska kinoteka, Uzun Mirkova 1, Beograd

24 Nitrate film Festival · 06 - 16.06.2022.

Yugoslav Film Archive, 1 Uzun Mirkova Street, Belgrade

Izdaje
Jugoslovenska kinoteka, Beograd, 2022.

Generalni pokrovitelj
Ministarstvo kulture i informisanja
Republike Srbije

Za Izdavača
Jugoslav Pantelić

Selektor Festivala i urednik Izdanja
Aleksandar Saša Erdeljanović

Saradnici Festivala
Božidar Marjanović, Bojan Kovačević
Branislav Erdeljanović, Nenad Bekvalac
Marijana Cukućan, Božidar Jovanović
Lazar Lisinac, Marjan Vujović

Prevod
Branislav Erdeljanović, Nenad Bekvalac
Marjan Vujović, Bojan Kovačević

Tehnički saradnici na projektu
Aleksandra Savić, Bojan Kovačević
Radiša Cvetković, Ivan Stamenković
Stevan Glušac

PR Festivala
Marijana Terzin Stojčić

Finansijski organizator
Olivera Živanović

Inspicijent
Radiša Cvetković

Klavirska pratnja
Miloš Stanojević

Tehnička priprema kopija
Boris Stevanović, Dejan Stojanović
Radojko Raketić, Lazar Lisinac
Božidar Jovanović

Tehničke usluge i projekcija
Ivan Stojanović, Nikola Šobić
Marko Nikolić

Grafički dizajn i vizuelni identitet
Vuk Popadić

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd
ISBN 978-86-83513-48-2
COBISS.SR-ID 67377929

Štampa
Službeni glasnik

web site: www.kinoteka.org.rs
e-mail: kinoteka@kinoteka.org.rs

Filmovi dobijeni od:

Filmarchiv Austria, Austrian Film Museum, Royal Film Archive of Belgium, Bulgarian National Film Archive, Národní filmový archiv Praha, The Danish film Institute, Cinémathèque Française, Centre National du Cinema et de l'Image animée (CNC), Lobster Films Paris, Pathe, Eye Filmmuseum, Hrvatski državni arhiv, Fondazione cineteca di Bologna, Fondazione Centro Sperimentale di cinematografia-Cineteca Nazionale Roma, Fondazione Cineteca Italiana Milano, National Film Archive of Japan, China Film Archive, National film institute Hungary -Film Archive Budapest, Kinoteka na Republika Severna Makedonija, Friedrich-Wilhelm-Murnau-Stiftung Wiesbaden, Deutsche Kinemathek, The National Library of Norway-Film and Broadcasting, Cinemateca Portuguesa, Gosfilmofond of Russia, Filmoteca de Catalunya, Svenska Filminstitutet, George Eastman Museum Rochester, British Film Institut (BFI), Greek Film Archive, DFF -Deutsches Filminstitut&Filmmuseum Frankfurt

NITRAT 24

Poštovani prijatelji filma,

Posle dve godine pošasti zvane korona, Festival nitratnog filma nastavlja svoj život u normali, iako nas bolest praktično nije mogla da ugasi zbog toga što smo prethodne godine organizovali čak dva festivalska izdanja. No, pređimo na stvar, u svom starom, decenijama utvrđenom terminu (6–16. jun) organizovaćemo dvadeset četvrti po redu Festival nitratnog filma u Jugoslovenskoj kinoteci, sa jednostavnim motom – **Nitrat 24**.

Ernst Lubič, Žiljen Divivije, Kendi Mizoguči, Erh fon Štrohajm, Roberto Rosellini, Viktor Turžanski, Fric Lang, Karmine Galone, Moris Turner, Ksie Jin, Segundo de Šomon, Robert Siodmak, su neka od istaknutih autorskih imena čiji će filmovi dati na značaju ovogodišnjem festivalu. U raznolikom i raznovrsnom programu, sa obiljem najrazličitijih žanrova i filmova od kojih će mnogi doživeti svoju srpsku premijeru, ili su tek nedavno otkriveni i identifikovani, predstavimo četrdeset osam filmova iz čak trideset jednog arhiva Evrope, Japana, Kine i Sjedinjenih Američkih Država. Posebno zadovoljstvo nam čini prikazivanje digitalno restaurisanog klasika srpskog „crnog talasa“ **Sveti pesak** iz 1968. godine, u režiji velikog pesnika i filmskog stvaraoca Miroslava Antića, koji je zbog tada zabranjenih tema Informbiroa i Golog otoka, odmah završio u bunkeru.

Na ovogodišnjem festivalu opet ćemo imati prilike da pozovemo kolege i prijatelje, arhiviste, novinare, teoretičare i istoričare filma iz bližeg i daljeg okruženja, sa kojima ćemo uz gledanje remek dela svetske kinematografije, razmeniti utiske i mišljenja o budućnosti filma i filmskih arhiva uopšte.

Zato nam je čast i zadovoljstvo da vas po dvadeset četvrti put pozovemo u prostore Jugoslovenske kinoteke (ovoga puta u salu u Uzun Mirkovoj broj 1), gde ćemo zajedno, kroz filmski vremeplov uživati u voljenom svetu pokretnih slika.

Aleksandar Saša Erdeljanović
Direktor i selektor Festivala

**Skraćenice zemalja /
Country Abbreviations**

AT	AUSTRIJA/AUSTRIA
BE	BELGIJA/BELGIUM
BG	BUGARSKA/BULGARIA
CN	KINA/CHINA
CRO	HRVATSKA / CROATIA
CS	ČEHOSLOVAČKA/CZECHOSLOVAKIA
DK	DANSKA/DENMARK
ES	ŠPANIJA/ESPANA
FR	FRANCUSKA/FRANCE
GB	VELIKA BRITANIJA / UNITED KINGDOM
GR	GRČKA/GREECE
GE	NEMAČKA/GERMANY (DO/UNTIL 1948)
HU	MAĐARSKA/HUNGARY
IT	ITALIJA/ITALY
JP	JAPAN/NIPPON
JUG	JUGOSLAVIJA/YUGOSLAVIA (1918-1941)
MC	SEVERNA MAKEDONIJA / NORTH MACEDONIA
NL	HOLANDIJA/NETHERLANDS
NO	NORVEŠKA/NORWAY
PT	PORTUGALIJA/PORTUGAL
SE	ŠVEDSKA/SWEDEN
SU	SOVJETSKI SAVEZ/USSR
US	SAD/UNITED STATES OF AMERICA
YU	JUGOSLAVIJA/ YUGOSLAVIA (1945-1992)

**Skraćenice zanimanja /
Credit Abbreviations**

Ad/Auth	Autor književnog dela Author
F/Ph	Direktor fotografije Photography
M	Muzika Music
Mt/Ed	Montaža Editing
Pp/PC	Proizvodno preduzeće Production Company
Ps/Sc	Pisac scenarija Screenplay
R/Dir	Reditelj Director
UL/Cast	Uloge Cast

**Satnica 24. Festivala
Nitratnog filma
24 Nitrate Film
Festival Schedule**

Ponedjeljak, 6. jun

20:00 **SVEČANO OTVARANJE**
24. FESTIVALA
NITRATNOG FILMA

20:00 **POSLEDNI DANI POMPEJE** 180'
GLI ULTIMI GIORNI DI POMPEI (IT, 1926)
R/Dir: Carmine Gallone, Amleto Palermi
Ul/Cast: Victor Varconi, Rina De Liguoro, Maria Corda, Bernhard Goetzke, Emilio Ghione

Utorak, 7. jun

16:00 **MIRNO LETO** (YU, 1961) 97'
R/Dir: Dimitrie Osmanli
Ul/Cast: Ljupka Džundeva, Slobodan Perović, Meri Boškova, Ilija Milčin, Petre Prličko

20:00 **KUĆA PORED REKE** 89'
HOUSE BY THE RIVER (US, 1950)
R/Dir: Fritz Lang
Ul/Cast: Louis Hayward, Lee Bowman, Jane Wyatt, Dorothy Patrick, Ann Shoemaker

18:00 **VOJNA MUZIKA** 95'
KATONAZENE (HU, 1961)
R/Dir: Endre Marton, Gyorgy Hintsch
Ul/Cast: Margit Bara, Lajos Basti, Ferenc Kallai, Adam Szirtes, Antal Pager

Sreda, 8. jun

16:00 **PO GRADU SE PRIČA** 83'
DET SAGS PA STAN (SE, 1941)
R/Dir: Per Lindberg
Ul/Cast: Olof Sandborg, Carl Strom, Hilding Gavle, Marianne Lofgren, Arnold Sjostrand

18:00 **MISTERIOZNI ČOVEK / OPSESIJA** 40'
L'HOMME MYSTERIEUX / OBSESSION (FR, 1933)
R/Dir: Maurice Tourneur
Ul/Cast: Charles Vanel, Jean Yonnel, Louise Lagrange, Paul Amiot, Henry Bonvallet

FATALNA NOĆ 50'
THE FATAL NIGHT (GB, 1948)
R/Dir: Mario Zampi
Ul/Cast: Lester Ferguson, Jean Short, Leslie Armstrong, Brenda Hogan, Patrick Macnee

20:00 **PROGRAM 150 GODINA OD ROĐENJA SEGUNDA DE SÓMONA - BARCELONA, PARIZ I TORINO (1904 - 1912)** 70'

PROGRAM ESSENTIAL CHOMON 150 - BARCELONA, PARIS AND TORINO (1904 - 1912) 70'

KRALJ DOLARA
LE ROI DES DOLLARS (1905)
PP/PC: PATHE

SAVREMENI VAJAR
SCULPTEUR MODERNE (1908)
PP/PC: PATHE

NASLEDNIK KUĆE PRUNA
L'HEREU DE CAN PRUNA (1904)
PP/PC: MACAYA Y MARRO

JAPANSKI LEPTIRI
LES PAPILLONS JAPONAIS (1908)
PP/PC: PATHE

USKRŠNJA JAJA
LES OEUFS DE PAQUES (1907)
PP/PC: PATHE

ELEKTRIČNI HOTEL
ELECTRIC HOTEL (1908)
PP/PC: PATHE

PUSTI MUZIKU
EN AVANT LA MUSIQUE (1907)
PP/PC: PATHE

MESEČARI
LES LUNATIQUES (1908)
PP/PC: PATHE

PUTOVANJE DO JUPITERA
VOYAGE SUR JUPITER (1909)
PP/PC: PATHE

BIZARNA SIMFONIJA
SYMPHONIE BIZARRE (1909)
PP/PC: PATHE

LALE?
LES TULIPES? (1907)
PP/PC: PATHE

JAČI OD ŠERLOKA HOLMSA
PIU FORTE CHE SHERLOCK HOLMES (1913)
PP/PC: ITALIA FILM

CRVENI SPEKTAR
LE SPECTRE ROUGE (1907)
PP/PC: PATHE

BARCELONA, GLAVNI GRAD KATALONIJE
BARCELONE, PRINCIPALE VILLE DE LA CATALOGNE (1912)
PP/PC: IBERICO FOR PATHE

21:30 **BELA DONA** 101'
R/Dir: George Fitzmaurice
Ul/Cast: Pola Negri, Conway Tearle, Conrad Nagel, Adolphe Menjou, Claude King

Četvrtak, 09. jun

16:00	MEJER IZ BERLINA 51'
MEYER AUS BERLIN (GE, 1918)
R/Dir: Ernst Lubitsch
UL/Cast: Ernst Lubitsch, Ethel Orif, Heinz Landsmann, Trude Troll, Ossi Oswalda	18:00	SATI NA MESEČINI 92'
KLOKKER I MANESKINN (NO, 1964)
R/Dir: Kare Bergstrom
UL/Cast: Henry Moan, Lars Nordrum, Frank Robert, Hans Stormoen, Rolf Soder
	SILVESTROVO / DOČEK NOVE GODINE 57'
SYLVESTER (GE, 1924)
R/Dir: Lupu Pick
UL/Cast: Edith Posca, Eugen Klopfer, Frida Richard, Karl Harbacher, Julius E. Herrmann	20:00	SLEPI MUŽEVI 102'
BLIND HUSBANDS (US, 1919)
R/Dir: Erich von Stroheim
UL/Cast: Sam De Grasse, Erich von Stroheim, T. H. Gibson-Gowland, Fay Holderness, Ruby Kendrick

Petak, 10. jun

16:00	DŽOKER 100'
JOKEREN (GE,DK, 1928)
R/Dir: Georg Jacoby
UL/Cast: Gabriel Gabrio, Renee Heribel, Elga Brink, Henry Edwards, Miles Mander	20:00	OLUJE STRASTI 99'
STURME DER LEIDENSCHAFT (GE, 1931)
R/Dir: Robert Siodmak
UL/Cast: Emil Jannings, Anna Sten, Trude Hesterberg, Franz Nicklisch, Otto Wernicke
18:00	BELA NIT VODOPADA 101'
TAKI NO SHIRAITO (JP, 1933)
R/Dir: Kenji Mizoguchi
UL/Cast: Takako Irie, Tokihiko Okada, Suzuko Taki, Ichiro Sugai, Kumeko Urabe		

Subota, 11. jun

16:00	NEMA SMRTI 88'
SM'RT NJAMA (BG, 1963)
R/Dir: Irina Aktaševa, Hristo Piskov
UL/Cast: Pe't'r Slabakov, Grigor Vačkov, Đoko Rosić, Valentin Rusecki, Medi Dimitrova	20:00	DAMA U BELOM 91'
BILA PANI (CS, 1965)
R/Dir: Zdenek Podskalsky
UL/Cast: Vlastimil Brodsky, Rudolf Hrušínsky, Miloš Kopecky, Irena Kačirkova, Jirina Bohdalova
18:00	RIDOKOSI 123'
POIL DE CAROTTE (FR, 1925)
R/Dir: Julien Duvivier
UL/Cast: Andre Heuze, Henry Krauss, Charlotte Barbier-Krauss, Lydia Zorena, Fabien Haziza		

Nedelja, 12. jun

16:00	LAV IZ ESTRELE 112'
O LEO DA ESTRELA (PT, 1947)
R/Dir: Arthur Duarte
UL/Cast: António Silva, Milú, Maria Olguim, Laura Alves, Fernando Curado Ribeiro	20:00	FRANJO, BOŽJA LUDA 85'
FRANCESCO, GIULLARE DI DIO (IT, 1950)
R/Dir: Roberto Rossellini
UL/Cast: Nazario Gerardi, Aldo Fabrizi, Peparuolo, Aribella Lemaître, Severino Pisacane
18:00	SVETI PESAK (YU, 1968) 65'
R/Dir: Miroslav Antić
UL/Cast: Čedomir Mihajlović, Želimira Žujović, Tihomir Pleskonjić, Milenko Tobdžić, Milenko Šuvaković		

Ponedjeljak, 13. jun

- 16:00** **VILA FALKONJERI** 94'
VILLA FALCONIERI (IT/GE, 1928)
R/Dir: Giulio Antamoro, Richard Oswald
Ul/Cast: Maria Jacobini, Hans Stuwe, Clifford McLaglen, Elena Sangro, Eve Gray
- 18:00** **SESTRE PO SCENI** 113'
WUTAI JIEMEI (CN, 1964)
R/Dir: Jin Xie
Ul/Cast: Fang Xie, Yindi Cao, Nan Deng, Ran Ding, Lin Dong
- 20:00** **MARINA** 74'
MARINA (GR, 1947)
R/Dir: Alekos Sakellarios
Ul/Cast: Stella Greka, Dimitris Myrat, Lampros Konstantaras, Ilias Destounis, Periklis Christoforidis

Utorak, 14. jun

- 16:00** **GOLUBAČKA MUŠICA** (JUG, 1934) 18'
R/Dir: Drago Chloupek
- FES I FEREDŽA: SLIKE IZ MOSTARA I SARAJEVA** 14'
FEZ UND SCHLEIER. BILDER AUS MOSTAR UND SARAJEWO (GE, 1934)
R/Dir: Ulrich K. T. Schulz
- POSETA „JUGOSLOVENSKEG ANSAMBLA NARODNIH PESAMA I IGARA KOLO“ NARODNOJ REPUBLICI KINI** 39'
NANSILAFU KELUO MINJIAN GEWUTUAN ZAI ZHONGGUO (CN, 1955)
PROJEKCIJA SA ZAPALJIVE KOPLJE
- ILARIJA ILARIJA** (YU, 1980) 11'
R/Dir: Dmitar Grebovski
- 18:00** **DEČAK I DEVOJČICA** 69'
MAL'ČIK I DEVOČKA (SU, 1966)
R/Dir: Julij Fajt
Ul/Cast: Natalija Bogunova, Nikolaj Burljaev, Antonina Bendova, Tamara Konovalova, Pavel Kormunin
- 20:00** **IZGUBLJENI SVET** 92'
THE LOST WORLD (US, 1925)
R/Dir: Harry O. Hoyt
Ul/Cast: Bessie Love, Lewis Stone, Wallace Beery, Lloyd Hughes, Arthur Hoyt

Sreda, 15. jun

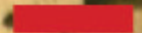
- 16:00** **NEVIDLJIVI PROTIVNICI** 82'
UNSICHTBARE GEGNER (AT, GE 1933)
R/Dir: Rudolf Katscher
Ul/Cast: Gerda Maurus, Paul Hartmann, Oskar Homolka, Peter Lorre, Paul Kemp
- 18:00** **CRNE PTICE** (YU, 1967) 82'
R/Dir: Eduard Galič
Ul/Cast: Vojislav Mirić, Fabijan Šovagović, Ivan Šubić, Ivo Serdar, Vanja Drach
- 20:00** **MIHAIL STROGOV** 168'
MICHEL STROGOFF (FR, 1926)
R/Dir: Victor Tourjansky
Ul/Cast: Ivan Mosjoukine, Nathalie Kovanko, Jeanne Brindeau, Tuia de Izarduy, Acho Chakatoury

Četvrtak, 16. jun

- 20:00** **BORBA ZA MATERHORN** 117'
DER KAMPF UMS MATTERHORN (GE, 1928)
R/Dir: Mario Bonnard, Nunzio Malasomma
Ul/Cast: Luis Trenker, Marcella Albani, Alexandra Schmitt, Peter Voss, Clifford McLaglen

**Program 24. Festivala
Nitratnog filma
24 Nitrate Film
Festival Program**

Bela Dona

BELLA DONNA (US, 1923)

CINEMATEK

R/Dir: George Fitzmaurice

Ad/Auth: Robert Smythe

Hichens: „Bella Donna“

Ps/Sc: Ouida Bergere

F/Ph: Arthur Miller

UL/Cast: Pola Negri, Conway Tearle, Conrad Nagel, Adolphe Menjou, Claude King

Foto: Royal Film Archive of Belgium, Brussels

Nakon što joj je muž osuđen, zato što je bacio jednog od njenih udvarača u venecijanski kanal, avanturistkinja Rubi Čepstou poznata kao Bela Dona se udaje za inženjera Najdžela Armina. Oni otputuju u Egipat, gde Bela Dona pada na čari Mahmuda Barudija, koji je nagovara da otruje Najdžela. Kada postane ozbiljno bolestan, Najdželov prijatelj otkriva šta mu se dešava, izleči ga i optužuje Bela Donu. Ona pobjegne kod Barudija, ali kada dođe u njegov šator, zatekne ga sa drugom ženom i shvati da on nema više nameru da se meša u njen brak. Bela Dona se vrati Najdželu, međutim vidi da o njemu brine Patriša, njegova bivša ljubav. Lepa avanturistkinja se okrene i odluta sama u pustinjsku oluju...

Bela Dona je bio prvi američki film vodeće evropske zvezde Pole Negri, kojoj su proboj u Holivud omogućili pređašnji filmovi sa Ernstom Lubičem. Glamurozna, sa „animalnim“ seksualnim magnetizmom, glumila je fatalne, misteriozne žene, ponekad čak i bezosećajne. Zato nije ni čudno što je za reditelja **Bela Done** angažovan Džordž Ficmoris, stručnjak za bujne i egzotične romantične materijale i tinjajuću erotsku atmosferu između zaljubljenih parova, što je vidljivo i u njegovim drugim „ženskim“ filmovima, sa zvezdama kao što su Vilma Banki i Greta Garbo. No, iako **Bela Dona** nije doživela trijumf kao njeni evropski filmovi (sledeći film **Varalica** para Ficmoris – Negri, bio je komercijalno mnogo uspešniji), zbog pomalo izveštačene atmosfere mondenskog sveta i zašecerene priče, Pola Negri i ovde dominira kako svojom pojavom i temperamentom, tako i superiornom glumom, pa je sa puno razloga postala prva uspešna strankinja u američkoj kinematografiji.

„Mračni strah koji obuzima **Bela Donu** je taj da će njena lepota potpuno izbledeti i da će se videti zloba na njenom licu. Pola Negri suptilno oslikava strah dajući mu moć, sve dok joj na kraju kada je svi preziru i vređaju, ne ostane ni malo iluzije lepote.“

(Edwin Schallert:

The Elegy of Pola, Picture Play Magazine, March 1923 str. 77)

Bela nit vodopada

TAKI NO SHIRAITO (JP, 1933)

R/Dir: Kenji Mizoguchi

Ad/Auth: Kyoka Izumi: „Taki no shiraito“

Ps/Sc: Yasunaga Higashibojo, Kennosuke Tateoka, Shinji Masuda

F/Ph: Shigeru Miki

Mt/Ed: Tazuko Sakane

UL/Cast: Takako Irie, Tokihiko Okada, Suzuko Taki,

Ichiro Sugai, Kumeko Urabe

Foto: National Film Archive of Japan, Tokyo

Taki je dvadeset četvorogodišnja devojka koja zarađuje za život izvedeći muzičku tačku sa vodom u okviru putujuće trupe. Njene godine su značajne jer se u Japanu verovalo da je žena usedelica ako se ne uda do 25. godine. Taki, koju mnogi smatraju najlepšom ženom u regionu, sanja da se jednog dana uda i ima porodicu. Sudbina joj na put dovodi mladog, stidljivog vozača rikše Kinju, koji je samo godinu dana stariji, ali je pretrpeo mnoge tragedije u životu. Kada Taki čuje njegovu životnu priču, o tome kako je izgubio oba roditelja, zbog čega je morao da napusti školu da bi zarađivao za život, ona se zaljubljuje i plaća njegove studije prava u Tokiju. Zauzvrat on joj obeća da će se vratiti da joj ostvari snove kada postane veliki čovek, na koga bi njegova samurajska porodica bila ponosna. Posle dve godine, popularnost putujuće trupe se smanjuje i Taki doživljava unutrašnji konflikt, jer po svaku cenu želi da Kinji šalje novac za školovanje, a njega je sve manje. Da bi ispunila dužnost, srozava se toliko, da je vlasnik karnevala Ivabuči za novac koristi kao prostitutku. Ona ga slučajno ubija i beži u Tokio da vidi Kinju, ali ne može da se suoči sa njim. Ubrzo je uhapšena i vraćena u rodno mesto da joj se sudi. Tužilac nije niko drugi nego Kinja, ljubavnik i čovek koga je izdržavala, što će dovesti do tragičnog epiloga...

Kenji Mizoguchi, možda i najveći japanski sineasta svih vremena, (tako ga je vrednovao i sam u svetu najpoznatiji Akira Kurosava) je za trideset tri godine neverovatno uspešne karijere snimio preko devedeset igranih filmova. **Bela nit vodopada**, jedan od njegovih retkih sačuvanih nemih filmova, označila je početak niza sjajnih „ženskih“ melodrama, a u ovom konkretnom slučaju istaknuto delo „šinja“ žanra, koga je karakterisala duboka simpatija prema ženi kao žrtvi. Glavna glumica Takako Irie, je tokom tridesetih bila zaštitni znak Mizogučijevih filmova, (nastupila je u čak deset ostvarenja) ovde je savršeno otelotvorenje nevine i dobrodušne žene, koja biva uvučena u užasne situacije, ne zbog svojih grešaka, već zato što su okolnosti i pravila u „Meidi“ periodu japanskog društva, bile okrutne i ponižavajuće po ženu. Iako još nerazvijen do kraja, Mizogučijev stil (koji će zapad upoznati i slaviti tokom prve polovine pedesetih preko **Života O-Haru galantne žene**, **Legende o Ugetsu** i **Intendantu Sanšu**) je već prepoznatljiv, sa diskretnim pokretima kamere i fluidnim korišćenjem dugih kadrova, što ovaj film ispunjava neobičnom dubinom, mnoštvom nijansi i poetskom lepotom.

„Pa, iako je Mizoguchi radio žanrovski raznolike filmove, sekvencijalni „portreti žena“ su ono što ga ističe. Prvi u tom nizu filmova, koji je još uvek sačuvan, jeste **Bela nit vodopada** iz 1933. godine. Scenario, zasnovan na pozorišnom „šinja“ delu Izumi Kjoke, koji je uglavnom radio Tateoka Kenosuke, ispunjen je melodramskim događajima koji prikazuju sav teret ženske nevolje – njihovu tihu patnju u rukama muškaraca.

(Donald Richie:

A Hundred Years of Japanese Film, 2012, str. 79)

Borba za Materhorn

DER KAMPF UMS
MATTERHORN
(GE, 1928)

DFF DEUTSCHES
FILMINSTITUT
FILMMUSEUM

R/Dir: Mario Bonnard, Nunzio Malasomma

Ad/Auth: Carl Haensel: „Der Kampf ums Matterhorn“

Ps/Sc: Arnold Fanck, Nunzio Malasomma

F/Ph: Sepp Allgeier, Willy Winterstein

Mt/Ed: Arnold Fanck

UL/Cast: Luis Trenker, Marcella Albani, Alexandra Schmitt, Peter Voss, Clifford McLaglen

Foto: Deutsches Filminstitut & Filmmuseum, Frankfurt (DFF)

Anton Karel je planinski vodič u italijanskim Alpima i sanja da prvi osvoji vrh Materhorn. Šansu dobija kada ga engleski alpinista Edvard Vajmper angažuje kao vodiča. Karel pristane iako ga zavidni brat ubeduje da se Vajmper zagledao u njegovu ženu. Zajednička ekspedicija nije uspjela, ali Karel spasava život Engleza i raziđu se kao prijatelji. Godinama kasnije sudbina ih ponovo spoji i njih dvojica se takmiče sa svojim timovima ko će pre da stigne do vrha. Vajmper pobeđuje u trci, ali 14. jula 1865, dok su se spuštali sa vrha, četiri člana njegovog tima padaju u smrt. Istovremeno, Karelov zli polubrat Đakomo, pokušava na silu da obljubi Antonovu suprugu Felicitas...

„Berg film“ ili planinski film je izvorno nemački žanr, njihov tip vesterna, koji je nastao početkom treće decenije XX veka, i sa svojom kombinacijom avanture, penjanja na snežnim visovima i melodramske priče, bio je protivteža ekspresionističkim filmovima snimljenim u ateljeu. Bitka za Materhorn, prvoklasan primerak ovog žanra, nastao je na bazi istinitog događaja iz 1865. godine, kada su suparnici Karel i Vajmper vodili bitku za osvajanje ovog skoro nedostižnog vrha. Na filmu se skupila izuzetna međunarodna ekipa, koju su predvodili iskusni reditelji Italijani, Mario Bonar i Nuncio Malasoma, zatim najpoznatiji „berg“ snimatelji Sep Algejer i Vili Vinterštajn, scenario i montažu je potpisao „otac“ celog žanra Arnold Fanck, dok je uz italijansku žensku zvezdu Marčelu Albani i engleskog negativca Kliforda MekLeglenu, glavni oslonac filma bio vodeći glumac i reditelj nemačkog planinskog filma, Luis Trenker. Impresivni snimci planine, koji oduzimaju dah, i brutalna borba, puna naturalizma, koja uključuje i paralelne mračne događaje u selu, učinili su da ova epska priča o čoveku koji izaziva prirodu, sudbinu i nebesa, s pravom postane klasik planinarskog filma.

„Mario Bonar i Nuncio Malasoma kao reditelji su se zaista potrudili da izbegnu bilo kakvu disharmoniju kao dirigenti ove prelepe planinske pesme. Izvedba je besprekorna, svi su odlični: Marčela Albani, Luis Trenker, Peter Fos, Hanes Šnajder. A radnja koja je delom zasnovana na istorijskim činjenicama i bavi se usponom na Materhorn Engleza Edvarda Vajmpera, zaista se divno uklapa u film... Sve u svemu, zaista veličanstven film...“

(Österreichische Film-Zeitung,
Nr. 49 vom 1. Dezember 1928, S. 21)

Crne ptice

(YU, 1967)

R/Dir: Eduard Galić
Ps/Sc: Grga Gamulin
F/Ph: Mile de Gleria
M: Anđelko Klobučar
Mt/Ed: Boris Tešija
UL/Cast: Vojislav Mirić, Fabijan Šovagović, Ivan Šubić, Ivo Serdar, Vanja Drach

Foto: Hrvatski državni arhiv, Zagreb

Poslednji dani Drugog svetskog rata 1945. godine u logoru Stara Gradiška. Ustaše odlučuju da pobiju sve zatvorenike u koncentracionom logoru pre nego što ga partizani oslobode. Njihov plan je da dignu u vazduh obližnji most preko koga treba da prođe voz sa zatvorenicima. Za tu akciju pripremaju šestoricu ljudi, među kojima su ustaše ali i logoraši pod prisilom. Međutim, logoraši koji učestvuju u akciji odlučuju da spasu ostale zatvorenike i uspevaju u tome, plaćajući sopstvenim životima slobodu ostalih zatočenika.

Debitantski film Eduarda Galića *Crne ptice*, koji je vrhunac svoje karijere gradio tokom sedamdesetih i osamdesetih, prvo u serijama Televizije Beograd (*Izdanci iz opaljenog grma*, *Dimitrije Tucović*, *Svetozar Marković*) a potom i Televizije Zagreb (*Nikola Tesla*, *Nepokoreni grad*, *Putovanje u Vučjak*), prošao je potpuno neprimećeno i bio (ne)namerno skrajnut. Razloga za ovo je bilo više, počev od toga da je 1967. godina bila najuspešnija u jugoslovenskoj kinematografiji, sa nizom budućih klasika (*Skupljači perja*; *Breza*; *Buđenje pacova*; *Kad budem mrtav i beo*; *Ljubavni slučaj ili tragedija službenice PTT*; *Jutro*; *Na papirnatim avionima* itd), a sa druge strane, sa svojom klaustrofobičnom i zastrašujuće tamnom pričom o ustaškom logoru, nije mogao da dođe u prvi plan i prikazan je samo u informativnoj selekciji festivala u Puli. Takođe, moguće je da su postojali i politički motivi i da se izbegavalo da se još nezaceljene rane ponovo otvaraju ovakvim, neočekivano naturalističkim prizorima. Gledano sa distance, u pitanju je delo gotovo ekspresionističkog ugođaja, izuzetne atmosfere i sjajnih glumačkih izvedbi Fabijana Šovagovića, Vanje Draha, Ive Serdara, Relje Bašića, mladog početnika Radeta Šerbedžije i sjajnog gosta iz Beograda, Voje Mirića. Krajnje stilizovan u svom modernizmu, ovaj snažni film o holokaustu je interesantan i po tome što je iz njega izbačeno sve što je vezano za ideologiju, naglašeno psihologiziranje i melodramske detalje.

„Tako je Galić ostvario možda najbolji debi hrvatske kinematografije, s jedne strane klasični film bijega, s druge strane poetski film stanja, s treće strane zastrašujuća meditacija o ratnom zločinu, pri čemu bestjelesno oko što lebdi nad svijetom filma kao da priziva sve poznate teorijske rasprave o ne/prikazivosti Holokausta i etičnosti filmske slike.”

(Tomislav Šakić)

Dama u belom

BILA PANI (CS, 1965)

NÁRODNÍ
FILMOVÝ
ARCHIV

R/Dir:Zdenek Podskalsky
Ad/Auth: Karel Michal: „Jak Pupenec k štěstí přišel – povídka ze sbírky Bubáci pro všední den“

Ps/Sc:Zdenek Podskalsky,
Karel Michal

F/Ph:František Valert

M: Evžen Illin

Mt/Ed:Zdenek Stehlik

Ul/Cast: Vlastimil Brodsky,
Rudolf Hrušínský, Miloš
Kopecký, Irena Kačírková, Jirina
Bohdalova

Foto: Národní filmový archiv, Praha

U selu Komonice, koje se nalazi ispod istoimenog zamka, dešava se čudo. Lepa Perhta, zvana Dama u belom iz Komonice, izlazi sa slike i po želji seljanke Blažkove, postavlja vodovod u njenu kuću. Te noći dvorac posećuje grupa pripitih meštana prepirući se da li Dama u belom zaista šeta po zamku noću pod punim mesecom. Kastelan Pupenec je dešifrovao natpis na slici Bele dame – „Veruj, a meri kome veruješ“ – i naglas izgovora formulu, nakon čega je postao jedini svedok Perhtinih aktivnosti. Život u selu se okreće naglavačke. Predsednik Opštinskog nacionalnog komiteta i njegova sekretarica se međusobno sumnjiče za populističku politiku prema građanima, a Ministarstvo šalje posebnu komisiju u selo, da utvrdi šta se dešava. Na zidinama zamka pojavljuje se još jedna Dama u belom, zapravo konobarica Andula obučena u pozorišni kostim, koju je sekretarica tamo poslala da se osveti predsedniku Komiteta. Komisija, je međutim, svedok pravog Perhtinog izlaska sa slike, a pošto se nedostaci u radu ne mogu objašnjavati na natprirodan način oni ukradu sliku i odnesu je u skladište. Most koji je Dama u belom trebalo da izgradi, još uvek nije sagrađen, iako je proslava tog događaja već zakazana i treba da se održi. Uz zvuke muzike meštani sela uskaču u vodu na mestu gde je trebalo da bude most i plivaju. Samosa Dama u belom ne da vezati – ona prolazi pravo kroz rešetke i odlazi dalje...

Ako su Miloš Forman i Jirži Mencil bili sinonimi za ozbiljnu i društveno angažovanu komediju sa porukom, za vreme zlatnog doba čehoslovačke kinematografije šezdesetih godina, majstori pitke, zabavne i komercijalne komedije toga vremena su bili Zdenek Podskalski i Oldrih Lipski. U periodu 1958 – 1986, Podskalski je režirao blizu dvadeset filmova, najčešće komedija i mjuzikala sa elementima komedije. Osim svog klasičnog dela *Sveci* (1969) značajnu pažnju su izazvali i njegovi filmovi u kojima se komedija prepliće sa elementima bajke, misterije i fantazije. Ako je u svom trećem i prvom međunarodno uspešnom filmu *Gde đavo ne može* (1960) koristio faustovske elemente, još više je napredovao u verovatno najtananimijem ostvarenju bogate karijere, satiričnoj komediji *Dama u belom* (1965). Naime, ovo suptilno delo nastalo po subverzivnoj kratkoj priči Karela Mihela, samo uslovno zasnovanoj na češkoj narodnoj legend o Perhti iz Rožemberka, zapravo se bavi pitanjem da li se strogo kontrolisani socijalistički sistem može izboriti sa nečim potpuno različitim, u konkretnom slučaju sa pojavom čuda. Prepun iskričavog humora koji i danas nije zastareo, za svoj visoki status u istoriji nacionalne kinematografije, ima da zahvali veličanstvenoj glumačkoj postavi koju čine Irena Kačírková, Rudolf Hrušínski, Miloš Kopecký, Vlastimil Brodsky i Jirina Bohdalova, kao i rediteljskoj postavi Zdenjeka Podskalskog.

„Dama u belom je bila u programu za septembar, ali prikazana je u avgustu, širom zemlje u okviru Radničkog filmskog festivala, bez normalnog reklamiranja za filmove koji su se prikazivali u okviru festivala, i naravno bez aktuelnih recenzija u štampi. Dakle, gledalac koji nije u Pragu – ako je čitao kritike i čak ih pratio (što je svakako prilično izuzetan slučaj) – jednostavno nije imao priliku da zna da se radi o jednoj od najboljih filmskih komedija ikada napravljenih ili ispravnije, napisanih u našoj zemlji i našoj kinematografiji. A to, izvinite, nije u redu.“

(Antonin J. Liehm, Literarni noviny 14, 1965, str. 8)

Dečak i devojčica

MAL'ČIK I DEVOČKA (SU, 1966)

R/Dir: Julij Fajt

Ad/Auth: Vera Panova: „Mal'čik i devojčica“

Ps/Sc: Vera Panova

F/Ph: Vladimir Čumak

M: Boris Čajkovski

Mt/Ed: Evgenija Mahankova

UL/Cast: Natalija Bogunova, Nikolaj Burljaev, Antonina Bendova, Tamara Konovalova, Pavel Kormunin

Foto: Jugoslovenska kinoteka, Beograd

Nakon završene škole, mladić odlazi na Krim i provodi svoje slobodno vreme u omladinskom odmaralištu. Tokom odmora upoznaje svoje vršnjake, među kojima je i mlada atraktivna konobarica. Na prvom sastanku oni se poljube i započinju vezu, koja brzo napreduje. Međutim, posle kratke i strasne ljubavi dolazi kraj odmora, i mladić mora da se vrati u Moskvu. Devojka teško prolazi kroz ovo razdvajanje, ali njen voljeni obećava da će joj pisati. Teče mesec za mesecom a ona i dalje ne dobija pisma. Pored toga, ispostavlja se da je trudna i da će dobiti dete. U međuvremenu, mladić kod kuće, nekoliko puta bezuspešno pokušava da piše devojci, ali svako pismo završava u korpi za otpatke. U malom južnom gradu, devojka se konačno porađa. Veoma je usamljena i tužna, ali ipak gaji stidljivu nadu da će se situacija promeniti...

Julij Fajt je dete filma, jer mu je otac bio čuveni negativac sovjetskog nemog filma, Andrej Fajt. Studirao je na VGIK-u zajedno sa svojim klasnim drugovima Andrejem Tarkovskim i Andrejem Končalovskim, a perspektivna karijera mu se smešila kada je u oktobru 1966. godine zakazana premijera njegovog debitantskog filma *Dečak i devojčica*. Međutim, na dan premijere film je zabranjen jer su ga prethodno, pogledala dva „aparatičika“ iz Centralnog komiteta partije, koja su bila zgrožena što se u njemu „deca od sedamnaest godina zaljubljuju i rađaju decu“. Zabrana je trajala čak 25 godina, a Fajt je prvi sledeći film snimio tek posle 10 godina. *Dečak i devojčica* je čaroban, poetski film o ljubavi dvoje mladih, sa neverovatno životnim nastupom tadašnjih početnika Nikolaja Burljajeva i Natalije Bogunove. Snimljen na prelepim lokacijama na Krimu, svoju atmosferu crpi i kroz izrazito raskošnu i jarku fotografiju Vladimira Čumaka, te muziku Borisa Čajkovskog i pesme Genadija Špalikova. Delo kritikovano zbog „nemorala“ danas se sa pravom smatra klasikom sovjetskog „novog talasa“, što je i potvrđeno posle prikazivanja novoizrađene, necenzurisane, digitalno restaurisane kopije na najznačajnijim festivalima arhivskog i klasičnog filma u Belim Stolbima i Bolonji.

„Dečak i devojčica nikako nije ljubavna priča. To je pre egzistencijalna drama, koja neprestano menja svoje brojne podžanrove i vizuelne stilove. Žive ekscentrične boje početnih scena bukvalno blede do sredine slike, da bi u finalu ponovo vaskrsnule u novom kvalitetu (sjajna fotografija Vladimira Čumaka sama čini film vrednim gledanja). Mora da je sve to iritiralo cenzore, ali te stvari je bilo teško formulisati.

(Petar Bagrov, Katalog, Il cinema ritrovato, 2018)

Džoker

JOKEREN
(GE, DK, 1928)

IFILM
DET DANSKE FILMINSTITUT

R/Dir: Georg Jacoby

Ad/Auth: Noel Scott: „Jokeren“

Ps/Sc: Jens Locher, Georg Jacoby

F/Ph: Louis Larsen, Poul Eibye, Emil Schuneman

Ul/Cast: Gabriel Gabrio, Renee Heribel, Elga Brink, Henry Edwards, Miles Mander

Foto: The Danish Film Institute, Copenhagen

Mladi umetnik, povređen u saobraćajnoj nesreći, na samrtni naivno poverava medaljon i kompromitujuća ljubavna pisma Borviku, pokvarenom i beskrupuloznom advokatu, tražeći da ih uništi. Njih je umetniku slala prelepa lejdi Sesil, udata za bogatog Ser Herberta Poudera, koju Borvik u pokušaju da se izvuče iz katastrofalnog finansijskog položaja počinje da ucenjuje. Njena hrabra mlađa sestra Gil joj pomaže, da bi je spasila od kompromitovanja. Ali, Gil zapadne za oko zgodnom avanturisti Piteru Karstersu, svuda poznatom kao „Džoker“, po karti koja nadjačava sve ostale. Kada Džoker u više navrata osujeti Borvikove planove, advokat pokušava da ga nadigra proširujući svoju ucenu zahtevom da se Gil uda za njega. Dok se svi okupljaju na još jednoj raskošnoj karnevalskoj zabavi u Nici, postaje jasno da jedna karta, Džoker, zaista nadmašuje sve ostale...

Jedan od najproduktivnijih reditelja nemačke kinematografije Georg Jakobi, u karijeri koja je trajala bezmalo pola veka, snimio je blizu sto pedeset filmova. Tokom dvadesetih, u doba cvetanja zapadnih međunarodnih koprodukcija, uspeo je da dobije novac od danske kompanije „Nordisk“ radi stvaranja zabavne, romantične komedije sa primesama melodrame *Džoker*. No, kako je scenario bio zasnovan na neverovatno uspešnoj engleskoj pozorišnoj predstavi sa Vest Enda, talentovani, ali i sa finansijama dobro upućeni Jakobi je osmislio da projekat bude što „engleskiji“, (iako je radnja iz Londona prenetu u Nicu, skoro svi likovi su ostali Britanci) kako zbog potencijalnog uspeha na unosnom anglo-saksonskom tržištu, tako i zbog ideje menadžmenta Nordiska da tamo utopi svoju posustalu kompaniju. Krajnji rezultat je bila bezbrižna i opuštana filmska priča, sa internacionalnom glumačkom ekipom koju su predvodili britanski starovi Henri Edvards i Majls Mander, zatim tadašnja Jakobijeva supruga Elga Brink, kao i francuske vedete, prelepa Rene Eribel i impozantni karakterni glumac Gabrijel Gabrio, svetski poznat kao Žan Valžan iz nezaboravnih *Jadnika* (1925) u režiji Anrija Feskura.

„Britanska istoričarka Kristina Glehil je opisala stil glume Henrija Edvardsa (1882-1952) kao „u suštini romantičan i ekstrovertno teatralan sa kojim u karaktere koje tumači unosi zaraznu bujnost“, a ovi kvaliteti su u potpunosti došli do izražaja u *Džokeru*. Edvards sa samopouzdanjem iznosi težak zadatak glumeći heroja koji je bez napora superioran u svemu, a da ne deluje samozadovoljno, čak i kada izgleda smešno noseći kapu džokera na glavi.“

(Casper Tybjerg, Katalog, Le Giornate Del Cinema Muto, 2021)

Fatalna noć

THE FATAL NIGHT (GB, 1948)

R/Dir: Mario Zampi
Ad/Auth: Michael Arlen, „The Gentleman from America“
Ps/Sc: Gerald Butler
F/Ph: Cedric Williams
M: Stanley Black
Mt/Ed: Giulio Zampi
UL/Cast: Lester Ferguson, Jean Short, Leslie Armstrong, Brenda Hogan, Patrick Macnee

Foto: British Film Institute, London (BFI)

Dva Engleza začikuju Pjusa da provede noć u ukletoj kući. On prihvata njihov izazov i odlazi u kuću u kojoj uz smirujući plamen sveće i pištolj, čita horor priču o dve sestre ubijene na ovom mestu. Čitajući, on zaspi i počinje da sanja sestre, kada ga iznenada probudi ono za šta poveruje da je duh. Pjus refleksno zapuca na duha, a zatim se onesvesti. Nakon određenog vremena Pjus i Englezi se ponovo sastanu, kada mu oni priznaju da je sve bila šala: duh je bio lažan, a pištolj napunjen ćorcima. Besan, Pjus napadne jednog od njih, ali ga spasu dvojica pratilaca koja su došla da Pjusa vrate nazad, u lokalnu ludnicu iz koje je upravo pobjegao....

Ukleta kuća kao motiv, inspirisala je mnoge reditelje u istoriji filma, a u slučaju Marija Zampija to je bila potpuno neuobičajena i nova tematska oblast, kojoj se nažalost, nikada kasnije nije ponovo vratio. Ovaj elokventni Italijan, koji je sa zemljakom Filipom Del Giudicijem veoma uspešno vodio producentsku kuću „Two Cities Films“, koja je između ostalih odgovorna za mnoge od klasika Lina, Eksvita, Rida i Olivijea, se od kraja četrdesetih potpuno okrenuo režiji. Izvanredno usvojivši sve elemente specifičnog britanskog humora, stvorio je nekoliko kulturnih filmova kao što su *Smeš u raju* (1951), *Zauvek srećni* (1954) i *Previše lopova* (1959). Izuzetak od ovoga je *Fatalna noć*, jedan od najstrašnijih filmova ikada snimljenih, pun užasa, ali ne sasvim ili samo napola prikazanog, kroz korišćenje treperećih svetla i senki na zidovima, što je zapravo trijumf montažerske i snimateljske veštine. Ovo niskobudžetno delo, snimljeno je minimalnim sredstvima, sa potpuno nepoznatim glumcima izuzimajući Patrika Meknija, kasniju zvezdu serije *Osvetnici*.

„Napravljeno sa malim budžetom (56.000 dolara), ovo ostvarenje može naći mesto kao uvodno delo za porodičnu publiku. Da li će producenti napraviti profit na taj način, pa to je diskutabilno, jer činjenica je da prikazivači neće dati dosta novca, s obzirom da film nije bioskopska atrakcija sam po sebi...“

(The Motion Picture Guide, 1948)

Franjo, božja luda

FRANCESCO, GIULLARE DI DIO
(IT, 1950)

R/Dir: Roberto Rossellini
Ad/Auth: Ugolino da Brunforte:
„I fioretti di San Francesco“
Ps/Sc: Federico Fellini,
Roberto Rossellini, Brunello
Rondi, Antonio Lisandrini, Felix
Morlion
F/Ph: Otello Martelli
M: Renzo Rossellini
Mt/Ed: Jolanda Benvenuti
UL/Cast: Nazario Gerardi, Aldo
Fabrizi, Peparuolo, Aribella
Lemaitre, Severino Pisacane

„Može se samo žaliti koliko bi istorija kinematografije bila bogatija kada bi često krute i beživotne biografske filmove velikih ljudi animirala čak i kap Roselinijeve mudrosti. Suočavamo se sa retkim iskustvom, neposrednim, zadivljujućim, mudrim, jednostavnim i višeslojnim filmom, jednim od onih blagoslovenih dela koja ne samo da obnavljaju našu percepciju o bioskopu, već su spremna da poljuljaju naš pogled na svet.“

(Peter von Bagh, Uvod pred emitovanje filma na televiziji, TV3
Finland, 24. april 1988)

Foto: Fondazione cineteca di Bologna

Biografija svetog Franje Asiškog, sastavljena od uvodnog dela i devet poglavlja, odnosno serije vinjeta sa moralnom porukom.

Uvodni deo:

Fratri franjevci po kiši hodaju kroz blato do svoje kolibe. Tamo nađu seljaka i njegovog magarca koji su se uselili. Nazivajući franjevce lopovima, seljak ih istera ih iz njihove kolibe. Franjevci se raduju i vide ovo kao poziv da slede Franju.

Poglavlja:

1. Kako se brat Ginepro vratio go u Svetu Mariju od Anđela, gde su braća završila izgradnju svoje kolibe.
2. Kako je Đovani, poznat kao „prostak“, tražio da prati Franju i počeo da ga oponaša rečima i pokretima.
3. O divnom susretu svete Klare i Svetog Franje u Svetoj Mariji od Anđela.
4. Kako je brat Ginepro odsekao svinjsku nogu da nahrani bolesnog brata.
5. Kako je Franja, moleći se jedne noći u šumi, sreo gubavca.
6. Kako je brat Ginepro skuvao dovoljno hrane za dve nedelje, a Franja mu je, dirnut njegovom revnošću, dao dozvolu da propoveda.
7. Kako je bratu Ginepru suđeno na vešalima, i kako je njegova poniznost pobedila svirepost tiranina Nikolaja.
8. Kako su brat Franja i brat Leon doživeli one stvari koja su savršena sreća.
9. Kako je sveti Franja napustio Svetu Mariju od Anđela sa svojim fratrima i putovao svetom propovedajući mir.

„Duše se osvajaju delima, a ne rečima“ je možda najpribližnji moto jedinstvenog i posebnog dela u filmografiji velikog Roberta Roselinija *Franjo, božja luda*, za koji je scenario napisao u saradnji sa podjednakim gorostasom Federikom Felinijem. Krajnje uproščeno i direktno delo, kroz niz vinjeta iz života katoličkog sveštenika Svetog Franje Asiškog i grupe monaha, budućih pripadnika njegovog reda (koje uzgred, tumače pravi monasi), propoveda o ljudima koji svoj život žive u skladu sa hrišćanskim principima, nošeni nepokolebljivom verom u božansku istinu, lepotu i mudrost. Niz zanosnih lekcija, nekad naivnih a ponekad grotesknih i nabijenih humorom, o božjoj poniznosti i čvrstoj istrajnosti jednostavne vere, koja oponašajući Hrista pobeđuje sve nedaće, na sugestivan, dirljiv i autentičan način prikazuje nam prostodušnost i radost ranog hrišćanstva, iz vremena „Male braće“. U vreme nastanka, kuđeno i osporavano, naročito od strane levičarskih kritičara, ovo veličanstveno delo je umnogome dobilo protokom vremena, kako sa krajnje afirmativnim i trijumfalističkim čitanjem Endrjua Sarisa i Fransoa Trifoa, tako i činjenicom da ga je Vatikanska komisija 1995. godine stavila na listu četrdeset pet najboljih filmova ikada snimljenih.

Izgubljeni svet

THE LOST WORLD (US, 1925)

GEORGE
EASTMAN
MUSEUM

R/Dir: Harry O. Hoyt
Ad/Auth: Sir Arthur Conan Doyle: „The Lost World“
Ps/Sc: Marion Fairfax
F/Ph: Arthur Edeson
Mt/Ed: George McGuire
Ul/Cast: Bessie Love, Lewis Stone, Wallace Beery, Lloyd Hughes, Arthur Hoyt

Foto: George Eastman Museum, Rochester

Kada Edvard Ed Maloun, novinar „Rekord žurnala“ iz Londona, da bi impresionirao svoju verenicu, zamoli glavnog urednika Kolina mu da „opasan zadatak“, ovaj ga pošalje na predavanje profesora Čelendžera o njegovoj ekspediciji u Južnoj Americi, pred skeptičnim auditorijumom studenata i profesora. Sam profesor je neprijateljski nastrojen prema štampi jer je ismevala njegovo otkriće da na gotovo nepristupačnoj „velikoj visoravni“ iznad džungle postoji „izgubljeni svet“ praistorijskih životinja. Čelendžer tokom izlaganja zatraži ljude koji bi se pridružili novoj ekspediciji, dokazali njegove tvrdnje i pronašli kolegu Mejpela Vajta koji je nestao na prethodnoj. Zahvaljujući poznanstvu sa lovcem Ser Džonom Rokstonom, Ed uspe da ubedi profesora da ga uključi u ekspediciju koju će finansirati Žurnal u zamenu za ekskluzivna prava na priču. Njima se pridružuje ćerka nestalog naučnika Paula Vajt i njen ljubimac majmun Džeko. Sa grupom otputuju i Čelendžerov batler Ostin i Indijanac Zambo, koji ostaju u podnožju kada grupa krene da se penje do odredišta. Prodirući dublje u džunglu, oni susreću mnoge životinje koje bi trebalo da su davno izumrle i sa njima vode bitke. Tokom jedne od njih, dinosaurus pada preko litice u blatnjavu reku. Rokston je zaljubljen u Paulu ali ona gaji osećanja prema Edu. U pećini u koju su se sklonili pronalaze ostatke Mejpla Vajta, ali i tunel koji se završava na kraju litice pa tako uspevaju da dozovu Ostina i Zamba. Grupa uspeva da pobegne tik pred erupciju vulkana koja zapali celu džunglu. Pritom, izbave dinosaurusa palog sa litice, zaglavljenog u blatu i povedu ga sa sobom da bi ga pokazali svetu. U Londonu im životinja pobegne, a pre nego što nestane u moru, teroriše grad.

Remek-delo žanra naučne fantastike, **Izgubljeni svet** Harija Hojta, je zapravo maštovita i irealna bajka, koja na blistav način spaja realnost i fikciju. Snimljeno prema motivima romana Artura Konana Dojla, predstavljalo je kinematografski kamen temeljac za temu koja će sve do danas privlačiti filmske stvaraocce. U njemu se, takođe, prvi put na filmu javlja kombinacija totala animiranog i igranog materijala, zahvaljujući čudesnom majstoru specijalnih efekata Vilisu O'Brajanu, čija će briljantna animacija gumenih tela praistorijskih monstruma, postati decenijama nedostižni model za čitave generacije sineasta. Završetak filma, gotovo snoviđajna bizarna silueta džinovskog reptila koja se oslobađa stega cirkuske atrakcije i počinje nemilice da razara betonske četvrti Londona, svojom uverljivošću i snagom nagoveštava dolazak novih i znatno poznatijih, divljih sledbenika King Konga i Godzile.

„Izgubljeni svet otvara poglavlje neposrednog suočavanja sa carstvom fikcije, začinje seriju vizionarskih izleta koja će na svom vrhuncu kreirati remek-delo poput **King Konga** Šedzaka i Kupera. Relativno kasno, ali još uvek na vreme, naučna fantastika otkriva svoju izgubljenu snagu: mogućnost da vizualizira neverovatno, da percepciji gledaoca nametne čulnu stvarnost imaginarnog sveta... Melodramski zaplet serijala prerasta u oniričku avanturu, fantazmagoričnu sliku posebnog smisla i originalne poetike“.

(Ranko Munić: Fantastika na ekranu, Dio 1, str. 236)

Kuća pored reke

HOUSE BY THE RIVER (US, 1950)

Lobster

Foto: Ju gošalovenska kinoteka

R/Dir: Fritz Lang
Ad/Auth: A. P. Herbert: „The House by the River“
Ps/Sc: Mel Dinelli
F/Ph: Edward Cronjager
M: George Antheil
Mt/Ed: Arthur Hilton
UL/Cast: Louis Hayward, Lee Bowman, Jane Wyatt, Dorothy Patrick, Ann Shoemaker

Kraj XIX veka u viktorijanskoj kući na obali reke. Bogati, ali neuspešni pisac Stiven Bern ima problema sa prodajom svoje nove knjige. Za vreme dok mu je supruga Mardžori izvan kuće, on dozvoljava zgodnoj služavki Emili da se okupa u njihovom kupatilu. Pripiti Stiven je spopadne, ona vrisne, a u strahu da će ih neko čuti on je slučajno udavi. Potom Stiven vešto izmanipuliše svog hromog brata Džona, da mu pozajmi vreću u koju stavljaju Emilino telo i bacaju ga u reku. Da bi prevario policiju koja je obavestena o nestanku služavke, Stiven sakriva Mardžorine minđuše, što po gradu pokreće glasine da ih je Emili ukrala pre nego sto je pobjegla iz mesta. Koristeći njeno ubistvo da bi ponovo zaradio, Stiven izdaje novi roman „Noćni smeh“, u kome opisuje zločin koji je sam počinio. Džon otkriva da su na vreći njegovi inicijali, a kada jednog dana vreća dopluta blizu Stivenove kuće, on pokušava da je dohvati, ali je struja odnese. Kada se sutradan policajci pojave sa vrećom, Stiven ih slaže da je ukradena iz njegove šupe. Na saslušanju dokazi protiv Džona se polako gomilaju, a on iz grize savesti pomišlja na samoubistvo. Mardžori, koja gaji osećanja prema njemu zamoli Stivena da popriča sa bratom. U razgovoru na brodu Stiven mu priznaje kako je cela situacija oko Emili učinila da njegov roman postane popularan. U strahu da će ga Džon odati, on ga onesvesti i baca u reku, a potom se vraća kući i počne da radi na novoj knjizi „Smrt na reci“. Kada mirno saopštava Mardžori da nije uspeo da spreči Džonovo samoubistvo, ona shvati da joj je život u opasnosti. U tom trenutku stiže Džon koji je uspeo da se spase. Stiven misli da vidi duha...

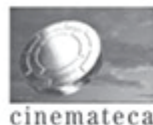
Možda ne u rangu najvećih Langovih filmova u žanru noara (*Žena u izlogu*, 1944; *Velika žega*, 1953), *Kuća pored reke* je svakako uzbudljiv, vrhunski kriminalistički film, koji kao i ostvarenja Alfreda Hičkoka, sve vreme traži i drži gledača pažnju. Delo koje je zapravo živopisna studija ljudske prirode, bavi se pojmom krivice i na lucidan način, uz pomoć priče zasnovane na strahu i očiglednoj erotskoj opsesiji, daje slobodu dubokom romantizmu. U ovom mračnom i sumornom komadu, ubica iz nehata u strahu od hapšenja napreduje i iz racionalnosti prelazi u perversiju. Gotovo ekspresionistička kompozicija i majstorska postavka glumaca u „situaciji mačke i miša“, omogućili su Langu da nadraste osrednji predložak i stvori intrigantnu studiju karaktera, sa upozorenjem tamošnjim autorima, da nije uvek dobro „pisati ono što znaju“. Napokon, šarmantni i genijalni ubica koga je Lang anticipirao u *Kući pored reke*, nastavio je svoj život i zločine u zloslutnim delima učenika i nastavljača Kloda Šabrola, *Neverna žena* (1968) i *Maske* (1986).

„Kasni Viktorijanski period, teške draperije, plišane sofe, gasne svetiljke, zastareli telefoni, korseti i klaustrofobična atmosfera u kojoj grešni muževi tajno odlaze kod prostitutki, odgovarajući ambijent u kome vlada strah i sramota da ih ne uhvate u malim prekršajima, tajnovitost koju zahteva malograđanski moral i koja na kraju čoveka vodi u zločin.“

(Lotte H. Eisner: Fritz Lang, 1976, str. 293)

Lav iz Estrele

O LEAO DA ESTRELA (PT, 1947)

CINEMATECA PORTUGUESA
MUSEU DO CINEMA, I.P.

R/Dir: Arthur Duarte

Ad/Auth: Joao Bastos: „O Leao da Estrela“

Ps/Sc: Felix Bermudes, Ernesto Rodrigues, Joao Bastos

F/Ph: Aquilino Mendes

M: Jaime Mendes

Mt/Ed: António Martins

UL/Cast: António Silva, Milú, Maria Olguim, Laura Alves, Fernando Curado Ribeiro

Foto: Cinemateca Portuguesa/Museu do Cinema, Lisbon

Kako se približava veliko fudbalsko finale između Porta i Sportinga, Anastasio da Silva, fanatični navijač Sportinga, dobija kartu za utakmicu u Portu, ali ne uspeva da pronađe i kartu za voz. Igrom slučaja, on pronalazi prevoz do Porta i odlučuje da povede i svoju porodicu. Oduševljen putovanjem, Anastasio objašnjava ukućanima da će boraviti nekoliko dana kod porodice Barata, koju su davno upoznali na letovanju u Kaldas, kada im se Anastasio predstavio kao bogataš iz Lisabona. Posle nekoliko dana u kući Baratinih, sa kojima su postali veliki prijatelji, Anastasijeva ćerka Branka se zaljubi u Eduarda Baratu i prizna mu celu istinu. Po povratku u Lisabon, Branka dobija pismo sa bračnom ponudom. U pismu se potvrđuje da je venčanje zakazano u Lisabonu i da je na Anastasiovoj porodici da primi Barate u njihovu navodno luksuznu kuću u Estreli....

Artur Duarte, cenjeni portugalski glumac i reditelj, u istoriji filma je zapamćen kao autor po mnogima najbolje i najsmešnije komedije ove iberijske kinematografije, *Lav iz Estrele*. Ovo delo, prepuno slatkog humora i blage kritike odnosa između ljudi različitog društvenog statusa, za svoju osnovnu temu uzima „najvažniju sporednu stvar na svetu“ – fudbal i rivalstvo vodećih klubova, Sportinga i Porta. Prikazujući realnost i probleme srednje klase, ovo šarmantno i graciozno ostvarenje suptilno kritikuje društvenu nejednakost, vrlo vešto je umotavajući u milje komedije. Ipak, glavna zvezda ovog filmskog dragulja (nova verzija filma iz 2015. je daleko slabija) je neponovljivi komičar Antonio Silva, koji iz nerazrešivih i najneverovatnijih situacija, snagom svoje simpatične pojave izlazi kao pobednik.

„Jedna od najistaknutijih komedija Artura Duartea *Lav iz Estrele* ostaje neodoljivo urnebesni film i vrhunski primer populističke komedije iz zlatnog perioda portugalske kinematografije. Fokusirajući se na lude nevolje upornog navijača Sportinga koji pravi neverovatne scene kako bi do granica nemogućeg proširio seriju laži kojima se pretvara da je bogati biznismen, Artur Duarte potpisuje komediju vrednu divljenja, od vizuelnih gegova do fantastičnih verbalnih kalambura, što je divan, ironičan i privlačan portret običaja, iluzija i malograđanskih strepnji lisabonskog društva tog vremena.“

(Iz Programa RTP-a - Rádio Televisão Portugal)

Marina

MARINA (GR, 1947)

R/Dir: Alekos Sakellarios

Ps/Sc: Christos

Giannakopoulos, Alekos
Sakellarios

F/Ph: Prodromos Meravidis

M: Kostas Giannidis

Mt/Ed: Filoipoimin Finos

UL/Cast: Stella Greka, Dimitris
Myrat, Lampros Konstantaras,
Ilias Destounis, Periklis
Christoforidis

Foto: Iainiobhki Tis Ellados / Greek Film Archive, Athens

Ostavivši za sobom, verovatno zauvek, svoju porodicu, ostrvo Hidru i Dimitrisa, mladog ribara koji je zaljubljen u nju, prelepa ostrvljanka Marina kreće na usamljeno putovanje kako bi u Atini pronašla bolju budućnost. Ali, u bezličnoj prestonici, Marina će završiti kao kabare pevačica u neuglednom lokalu negde u zabitom, donjem delu grada, gde ponos i strah kvare njena draga sećanja na prošla vremena. Vremenom, ona se zbližava sa mornarom Vasosom. Ipak, nostalgija za njenim ostrvom i Dimitrisom, mladićem koji je voli i čeka je da se vrati, ne može da se ugasi gradskim iskušenjima. Kada se Marina vrati na ostrvo, udaje se za Dimitrisa i sa njim dobija dete. Posle mnogo godina, Vasos slučajno dolazi na ostrvo, a Marina ga moli da Dimitrisu ne otkriva njenu prošlost, kako ne bi poremetio njihov srećan zajednički život....

Alekos Sakelarios je bio istaknuti inovator posleratne moderne grčke komedije i jedan od najznačajnijih tekstopisaca lake grčke pesme. Napisao je 200 drama, 60 scenarija i oko 2.000 pesama. Na komercijalnom filmu je bio reditelj, scenarista i tekstopisac pesama od kojih su mnoge postali veliki hitovi, a naročito je zaslužan za početke karijera kasnijih velikih ženskih zvezda Dženi Karezi i Alik Vujuklaci. *Marina* je njegov drugi igrani film, koji se dugo vodio kao izgubljen, dok kopija nije pronađena u Egiptu. Jednostavna, vizuelno upečatljiva, romantična avantura smeštena na udaljeno ostrvo, na kome je vreme stalo, ali gde bujaju tračevi, uz odličnu muziku, nosila je i elemente nadolazećeg neorealizma, pa ju je publika zdušno prihvatila, željna opuštanja posle nemačke okupacije i krvavog građanskog rata.

„*Marina* (1947) Alekosa Sakelariosa je takođe vredna pomena po svom spoju muzike i akcije u čudnoj muzičkoj melodrami sa labavim scenarijem i minimalnom akcijom. Takođe, ovde je uveden novi tip ženske zvezde, u maniru Ketrin Hepbern, sa pevačicom Stelom Grekom, koja više peva nego što glumi, povezujući tako savremenu produkciju sa predratnim tradicionalnim filmom u pokušaju da proizvede prvi grčki filmski mjuzikl.”

(Vrasidas Karalis: A History of Greek Cinema, str. 51)

Mejer iz Berlina

MEYER AUS BERLIN (GE, 1918)

R/Dir: Ernst Lubitsch

Ps/Sc: Hanns Kraly, Erich Schonfelder

F/Ph: Alfred Hansen

UL/Cast: Ernst Lubitsch, Ethel Orff, Heinz Landsmann, Trude Troll, Ossi Oswald

Foto: Eye Filmmuseum, Amsterdam

Seli Mejer je pod stresom, bračni život ga potpuno iscrpljuje i hitno mu je potreban odmor. On odlazi kod doktora da mu to potvrdi i time ubedi ženu da je bolestan i da mu je potreban odmor. Čim dobije lekarsku preporuku, pakuje kofer i kreće za Austrijske Alpe, ali greškom stiže u Berhtestgaden u Bavorskim Alpima. No, malo skijanja i svež planinski vazduh će mu svakako dobro doći. Stigavši u hotel, Mejer upoznaje slatku Kiti, koja takođe putuje sama. Mejer je oduševljen sa njom, što jasno stavlja do znanja prve večeri svim ostalim udvaračima u hotelu, rečima, da će on i niko drugi biti Kitin pratilac narednih dana. Ali, Seli Mejer se prerano obradovao, jer je njegova supruga Pola postala sumnjičava i počela je da ga traži. U vozu za Berhtesgaden, Pola upoznaje Kitinog mladoženju, naravno ne shvatajući da Seli flertuje sa njegovom mladom. Situacija postaje zaista turbulentna kada se kvartet slučajno nađe u skijaškoj kolibi tokom noći. Svima u kolibi je potrebno objašnjenje....

Jedno od poslednjih dela u kojima se kasniji veliki reditelj Ernst Lubič okušao kao glumac, bila je srednjemetražna komedija *Mejer iz Berlina*. Još za vreme I svetskog rata, Lubič je bio vodeći nemački komičar, varirajući u mnogim filmovima likove mladih Jevreja, pre svega Morica, kao i Salija, poznatog pod različitim prezimenima, od kojih je najčešće bilo Mejer. Bio je to dobroćudni bavarski budalaš, koji je upadao i izvlačio se iz raznih neobičnih situacija. *Mejer iz Berlina* je bio poslednji iz te serije, i kao mnoga Lubičeva dela, snimljen je u prirodnim planinskim eksterijerima bavarskih Alpa, gde će ubrzo snimiti i remek-dela, *Kolhizelove kćeri*, *Romeo i Julija u snegu* (oba iz 1920), i *Brdska mačka* (1921). Bilo je to tipično „lubičevsko“ delo, puno satire i ironije na brak i buržoaziju (na scenariju je radio i njegov stalni saradnik Hans Krali), zapamćeno pre svega po urnebesnom nastupu samog Lubiča.

„Erih Šenfelder i Hans Krali napisali su za Ernsta Lubiča komediju u tri čina *Mejer iz Berlina*, koja se već drugu nedelju prikazuje u nekim 'Union' bioskopima sa velikim uspehom. Koren supstance se ponovo nalazi u berlinskom konfekcijskom okrugu, čiju vrstu Lubič ume da otelotvori tako duhovito i živahno. Film se zove Lubič, od početka do kraja... Svoj film Lubič po mnogo čemu približava scenskoj komediji: neumorno, neprestano poprskano duhovitošću, nikad promašeno, što mu omogućava da začini svaku manje razvijenu scenu u radnji.“

(Der Film, Nr. 5, 1919)

Mihail Strogov

MICHEL STROGOFF (FR, 1926)

LA
CINEMATHEQUE
FRANÇAISE

R/Dir: Victor Tourjansky

Ad/Auth: Jules Verne: „Michel Strogoff“

Ps/Sc: Boris de Fast, Ivan Mosjoukine, Victor Tourjansky

F/Ph: Leonce-Henri Burel, Nicolas Toporkoff, Fedote Bourgassoff

M: Werner Richard Heymann

UL/Cast: Ivan Mosjoukine, Nathalie Kovanko, Jeanne Brindeau, Tuia de Izarduy, Acho Chakatouny

Foto: Cinémathèque Française/Musee du Cinema, Paris

Kao odgovor na pretnju Tatara da će preseći rusko carstvo, car Aleksandar II šalje kao glasnika mladog kapetana Mihaila Strogova u sibirski grad Irkutsk pod tatarskom opsadom, kako bi tamošnjem stanovništvu preneo pismo sa carevom podrškom, ali i obaveštenje carevom bratu o izdajniku Ivanu Ogarevu. Na svom putu on upoznaje Nađu Fedor, mladu ženu koja takođe putuje u Irkutsk, kako bi posetila oca Vasilija, političkog zatvorenika, a tu su i strani novinari, Hari Blaunt i Alsid Žolive. Međutim, Mihaila koji putuje pod lažnim imenom, u Omsku prepoznaje njegova majka, što vešto koristi Ivan Ogarev, koji ga optuži za špijunažu i predaje ga u ruke Tatarima, zajedno sa majkom i Nađom. Kan Feofar, smišlja stravičan plan i obznanjuje da će Mihaila oslepiti užarenim mačem. Majčina ljubav uspeva da ga spase i on stiže u odsutnom času u Irkutsk, gde u dvoboju ubija Ogareva, dok ruska vojska pristiže i prisiljava Tatara na povlačenje. Nađin otac je pomilovan, mladi par se venčao a Blaunt i Žolive odlaze u Kinu.

Vjačeslav Turžanski, prvo filmski glumac a zatim od 1914. godine i reditelj, pripadao je krugu najcenjenijih autora ruske carske kinematografije. Posle Oktobarske revolucije 1918. godine izabrao je, kao i mnogi drugi umetnici put emigracije, da bi se od 1920. stacionirao u Parizu pod novim imenom Viktor Turžanski. U nizu od blizu šezdeset, mahom komercijalno uspešnih filmova, koje je u sledeće četiri decenije snimio u Francuskoj, Americi, Nemačkoj i Italiji, jedan se posebno ističe. Njegov *Mihail Strogov*, jedna od mnogih filmskih ekranizacija slavnog romana Žila Verna, sa temom zlatnog perioda ruske istorije, je ne samo najbolja adaptacija ovog dela, već i jedna od najvećih adaptacija na filmu ikada, nekog od dela popularne literature. U pitanju je raskošna ekranizacija, ogromna po obimu iz koje zrači humanost, a sve ovo postiže se kroz briljantnu režiju Turžanskog, maštovitu montažu, veličanstvenu scenografiju i inovativnu fotografiju, punu prekrasnih boja i nijansi iz šablona Pate-kolora. Neverovatno oživljena atmosfera sjaja i prostranstva „majke Rusije“ je uz sve navedeno, ipak imala jednu i neprikosnovenu zvezdu iznad svih. To je legendarni Ivan Možuhin, koji je u romantičnu figuru čoveka od akcije, žrtve i odanosti, uneo svoj celokupni glumački senzibilitet, fizičku snagu i beskraju slovensku dušu.

„Ali da ovaj Strogov uspe, najveći deo zasluga pripada piscu scenarija i reditelju Turžanskom (u onome što svakako ostaje njegovo najbolje delo). Film ima sav sjaj, epski zamah i naivni šarm Vernovog romana – scene bitke, sa svojim patetičnim detaljima, koje posebno podsećaju na Grifitove scene građanskog rata u Rađanju jedne nacije, kao i uvodne scene iz plesne dvorane, sa svojom brzinom. Scene plesača koje se prepliću sa kadrovima napredujućih tatarskih hordi, nose uticaj Gansovih tehnika brze montaže, jer ne zaboravimo da su Strogov i Napoleon snimani praktično jedan uz drugog u studijima 'Bilankura' 1925. (Turžanski je tek nakon što je završio Strogova, pružio ruku pomoći Gansu u režiji scena bitke u Tulonu u Napoleonu 1926 godine).“

(Lenny Borger, Katalog, Le Giornate del Cinema Muto, 2003)

Mirno leto

(YUG, 1961)

R/Dir: Dimitrie Osmanli
Ps/Sc: Frida Filipović
F/Ph: Ljube Petkovski
M: Dragutin Savin
Mt/Ed: Maja Lazarov
UL/Cast: Ljupka Džundeva,
Slobodan Perović, Meri
Boškova, Ilija Milčin, Petre
Prličko

Foto: Kinoteka na Republika Severna Makedonija

Mladi bračni par Mira i Zare, konstantno čeznu za svojim letnjim mirnim odmorom pored jezera. Prilika za to im se ukaže u trenutku kada Zare, inače diplomirani antropolog, dobija zaduženje da renovira staru kuću pored Ohridskog jezera. Kuća bi trebalo da postane deo zavičajnog Etnografskog muzeja. Zare treba da leto provede u sređivanju enterijera i muzejskih kolekcija, dok se Mira nada slikanju i opuštanju. Dugo očekivano sklonište za par pretvara se u košmar, u vidu nepozvanih rođaka i prijatelja za koje su mislili da su ih ostavili u gradu....

Mirno leto je osmi makedonski igrani film i prvi koji je režirao jedan makedonski reditelj. Prvenac Dimitrija Osmanlija je zabavna i nepretenciozna priča o dogodovštinama mladog para na odmoru, snimljena na prelepim lokacijama Ohridskog jezera. Na filmu je u većim i manjim rolama nastupila skoro cela tadašnja elita makedonskog glumišta: Petre Prličko, Ilija Džuvalekovski, Darko Damevski, Ilija Milčin, Aco Jovanovski, prelepa i mlada Ljupka Džundeva, kao i legendarna „Frosina“ - Meri Boškova. Slobodan Perović, koji je dve godine ranije već nastupio u makedonskom filmu *Viza zla* France Štiglica, još jednom je nagovestio svoj komičarski dar, koji će do kraja ispoljiti u delima srpskih autora šezdesetih godina. Interesantno je da je ovo pitko delo u vreme svog prikazivanja u dva skopska bioskopa sakupilo preko 25.000 gledalaca i postalo najgledanije te godine. Digitalno restaurisana kopija koju je izradila Kinoteka Severne Makedonije, je deo evropskog projekta „Sezona klasika“.

„**Mirno leto**, međutim nije film koji može označiti bilo kakav pravac, jer je napisan i režiran po starim šablonima, koji donekle podsećaju na predratni češki film. Ne priznajući mu dakle ni novatorstvo, a ni savremeni postupak, priznaćemo mu poštenje i solidnost kojim je raden. Mladi režiser Osmanli položio je ispit, koji mu otvara vrata u možda drugačije i teže teme i rizičnija traženja.“

(Mira Boglić, Vjesnik, 9. IX 1961)

Misteriozni čovek / Opsesija

L'HOMME MYSTERIEUX
OBSESSION (FR, 1933)

R/Dir: Maurice Tourneur

Ad/Auth: Charles Binet, Andre de Lorde: „L'Homme invisible”

Ps/Sc: Jacques de Feraudy

F/Ph: Raymond Agnel, Rene Colas

M: Maurice Jaubert

UL/Cast: Charles Vanel, Jean Yonnel, Louise Lagrange, Paul Amiot, Henry Bonvallet

Priča o porodičnom ludilu. Paranoični Rejmon neopravdano sumnja da ga je žena Luiz prevarila i nakon pokušaja da je ubije, strpaju ga u ludnicu. Njegov brat Pjer, kome treba Rejmonov potpis da bi preuzeo posao, sa advokatom sređuje da ga puste na slobodu. Po povratku kući čini se da se Rejmon oporavio, ali ga noću i dalje proganjaju paranoične fantazije, koje ga teraju da uradi nešto nezamislivo. Jedne noći kada pokuša da zadavi Luiz u snu, iznenada čuje glas njihovog sina. To ga prizove pameti i on poziva doktora da ga ponovo prime u bolnicu.

Nakon dvanaestogodišnje američke avanture u kojoj se iskazao kao jedan od najrafiniranijih reditelja (*Plava ptica*, 1918; *Ostrvo sa blagom*, 1920; *Poslednji Mohikanac*, 1920; *Aloma sa Južnih mora*; 1926), Moris Turner se vratio u rodnu Francusku, gde je početkom zvučnog perioda režirao nekoliko zanimljivih kriminalističkih ostvarenja, mahom u saradnji sa velikim glumcem Šarlom Vanelom (*Optužena, ustanite*, 1930; *Kuća igara*, 1931; *U ime zakona*, 1932). *Misteriozni čovek*, srednjemetražno ostvarenje je poslednje delo ove faze Turnerovog stvaralašta, posle koga je krenuo u evokaciju prošlosti i istorijske spektakle. U ovom filmu, Turner se bavio ludilom koje lebdi u vazduhu, dočaravajući klaustrofobičnu i uznemirujuću atmosferu, punu anksioznosti i strahova, što je bilo neočekivano u francuskoj kinematografiji ranih tridesetih. Kvalitetu ovog filma, punog zlokobnih naznaka, osim uobičajeno profesionalne Turnerove režije, su najviše pridoneli Rumun na francuskom filmu Žan Žonel kao Rejmon, atraktivna Lujza Lagranž kao njegova supruga Luiz, i kao i uvek, nenadmašni Šarl Vanel u roli brata Pjera.

„Zasnovan na drami Šarla Binea i Andre de Lorda, *Misteriozni čovek* poznat i pod nazivom *Opsesija*, je sumorna studija o mentalnim poremećajima kroz satiru stavova društva prema mentalnim bolestima tridesetih. Ovo je ujedno i najmračnije Turnerovo delo, njegova opresivna atmosfera je proizvod suptilnog ekspresionističkog stila reditelja kojeg je do kraja razvio u svom narednom gangsterskom filmu *Žastin iz Marseja* (1935).“

(James Travers, 2008 French Films.org)

Nema smrti

SM'RT NJAMA (BG, 1963)

R/Dir: Irina Aktaševa, Hristo Piskov

Ad/Auth: Todor Monov: „Sm'rt njama”

Ps/Sc: Hristo Snatov, Todor Monov

F/Ph: Todor Stojanov

M: Vasil Kazandžiev

UL/Cast: Pet'r Slabakov, Grigor Vačkov, Đoko Rosić, Valentin Rusecki, Medi Dimitrova

Foto: P. Gašić, Nacionalna filmska, S. J. / Ag. rt i. Nettoni / IFilmActive, S. J. a

Na gradilište na kome se zida brana stiže novi predradnik Vasil Karadžov. Brigada koju preuzima mora u najkraćem mogućem roku da ojača pukotine koje su se pojavile u zidu brane. Karadžov se ne slaže dobro sa svojim radnicima jer je njegov maksimalizam za njih neshvatljiv. Najprgaviji i najtvrdoglaviji u brigadi je Zlatan. U međuvremenu Vasil ulazi u burnu ljubavnu avanturu sa kafe kuvaricom Ljiljanom, sa kojom poželi da ima decu. Međutim, on shvata da ipak ne želi da napusti svoju ženu sa kojom nema poroda, pa prekida vezu sa Ljiljanom. Njegova stara brigada stiže, ali on je šalje u drugi deo gradilišta i ostaje sa ljudima sa kojima je do nedavno radio. Zid se ruši i Karadžov se probija do radnika u ruševinama. Spasava trojicu ali Zlatanu, koji je poslednji, su noge prikovane palom potpornom gredom. Vasil je seče, ali umire ispod srušenog plafona. Od tada neimari tvrde da i dalje čuju korake majstora negde ispod zida brane kao večni podsetnik na ljudsku dužnost i njenu cenu...

Kada se u bioskopima pojavio film *Nema smrti* diplomca sovjetskog VGIK-a Hriste Piskova i njegove supruge Irine Aktaševe, izazvao je buru u najvišim komunističkim ideološkim krugovima. Zato nije ni čudno što ga je režim vrlo brzo sklonio, zbog dotle na bugarskom filmu neviđenog, realnog i istinitog prikazivanja stvarnosti. Priča o radu i udarništvu, ali i o svakodnevnom životu i ljubavima običnih ljudi na izgradnji velike brane, nastala po odličnom romanu Tadora Monova, omogućila je rediteljskom i životnom paru Piskov – Aktaševa da kroz simbolističke i ekspresionističke kadrove, stvore takozvani ekspresivni realizam, koji je predstavljao vrhunac bugarskog modernističkog filma. Bilo je to prvi put, da pomoću uzbudljivih montažnih i snimateljskih rešenja, život radnika bude predstavljen van socrealističkih kanona, kao ljudi od krvi i mesa, sa vrlinama i manama, sumnjama, strahovima i nadama. Iako je film dobio drugu nagradu na festivalu u Varni, mladi rediteljski par je sledeću šansu dobio tek tri godine kasnije, sa novim filmom o mladim radnicima *Ponedeljak ujutru*, koji je odmah zabranjen i prikazan tek 1988. godine. Posebnu zanimljivost filmu daje jedna od prvih pojava na celuloidnom platnu velikog bugarskog glumca srpskog porekla, Đoke Rosića, koji je zablistao u ulozi buntovnog Zlatana.

„Dok je Piskovljevi debi *Sirotnijska ulica* bila najslabiji od antifašističkih filmova mlade generacije (podsećajući na radnju *Vulčanovljeve Prve lekcije*), *Nema smrti* je u svoje vreme bio jedan od veoma važnih filmova iz istočne Evrope... Slika radničkog okruženja, koja je do tada bio idealizovana bez rezerve, izazvala je još veće kritike od *Vulčanovljevog* filma.”

(Mira Liehm & Antonin J. Liehm:
The Most Important Art – East European Film After 1945, p.238)

Nevidljivi protivnici

UNSICHTBARE GEGNER (AT/ GE, 1933)

FILM
ARCHIV
AUSTRIA

R/Dir: Rudolf Katscher
Ps/Sc: Philipp Lothar Mayring,
Heinrich Oberlander, Reinhart
Steinbicker

F/Ph: Eugen Schürftan, Georg
Bruckbauer

M: Rudolf Schwarz

Mt/Ed: Rudolf Schaad

UL/Cast: Gerda Maurus, Paul
Hartmann, Oskar Homolka,
Peter Lorre, Paul Kemp

Foto: Filmarchiv Austria, Vienna

Generalni direktor naftne kompanije u Južnoj Americi, Delmonte, želi da je što pre proda, kada sazna da će bušotine uskoro presušiti. Da bi uvećao važnost kompanije koristi stari geološki izveštaj inženjera Petera Ugrona, koji je nastao kada je iz bušotina nafta šikljala u bujicama. Ugron saznaje za ovu prevaru i odmah doputuje u Južnu Ameriku, ali Delmonte je već krenuo za Evropu da bi pregovarao oko prodaje. Dve različite strane se interesuju za naftna polja - Britanac Ser Tomas, predsednik međunarodne korporacije, i nasuprot njemu kriminalni sindikat koji vodi Santos, koga jedino interesuje da prevari Delmontea. Gangsteri Ples i Godfri treba da obave prljavi posao za Santosa. Kada se Delmonte ukrca na brod u stopu ga prate dva muškarca. Na brodu je i Sibil Herford, bivša plesačica koja sada radi za Santosa, a u poslednjem trenutku se ukrcava i Ugron. Pošto Santos želi da spreči da Delmonte dođe u direktan kontakt sa Ser Tomasom, Ples i Godfri bez mnogo muke uklone Delmontea. Isto se priprema i Ugronu, ali se Sibil zaljubljuje u njega i postaje mu saveznik. Kada stignu u Evropu, ona savetuje gangstere da prijave Ugrona policiji koja će ga uhapsiti, a to radi samo da bi ga zaštitila od Santosa. Na potpisivanju ugovora, Godfri, koji se predstavljao kao Delmonte je razotkriven, a prilikom bekstva se slučajno sam zaključao u trezoru banke. Uhapšeni su i Santos i Ples a Ugron i Sibil mogu da započnu nov život.

U vreme premijere *Nevidljivih protivnika*, jedan kritičar ga je ocenio kao „kriminalistički film u kom je prisutno sve što takvo delo treba da sadrži: prevara, ucena, izdaja, zločin, borba, špijunaža, progon, mržnja i naravno malo ljubavi.“ I upravo tako, u produkciji filma se nalazila grupa više nego talentovanih pojedinaca, predvođenih producentom Samom Spigelom, direktorom fotografije Eugenom Šiftanom, maestralnom glumačkom ekipom sa Oskarom Homolkom, Peterom Loreom, Paulom Hartmanom, Paulom Kempom i privlačnom Gerdom Maurus, kao i intiligentnim rediteljem Rudolfom Kačerom, koji se potpisivao i kao Rudolf Kartije. Nezaboravno delo o borbi dve interesne grupe za posao stoleća, od kojih se jedna služi kriminalnim metodama, ostaće zapamćeno kao najistaknutiji austrijski krimi film svoga doba, ali i ostvarenje posle čijeg snimanja, koje je koincidiralo sa dolaskom nacizma na vlast, su njegovi najznačajniji akteri, mahom Jevreji, svoj put potražili u Americi i Engleskoj.

„*Nevidljivi protivnici* se već obraća međunarodnom kriminalu 'belih okovratnika', ali iza kulisa je preteča zločina još neslučenih razmera. Mnogi glumci – uključujući Oskara Homolku i Petera Lorea, koji ovde imaju briljantno finale – pobjegli su od sada već vidljivog protivnika. Kačerov sumorni noir ponudio im je prvi posao u izgnanstvu u Beču, dok je sam reditelj kasnije nakratko emigrirao u London.“

(Program Film Arhiva Austrije – Faszination
verberhen – Krimis made in Austria 1919-1939; 15.2 – 28.2.2022)

Oluje strasti

STURME DER LEIDENSCHAFT (GE, 1931)

F. W. Murnau
MURNAU STIFTUNG

R/Dir: Robert Siodmak

Ps/Sc: Robert Liebmann,
Hans Müller

F/Ph: Gunther Rittau, Otto
Baecker

M: Friedrich Hollaender

Mt/Ed: Viktor Gertler

UL/Cast: Emil Jannings, Anna
Sten, Trude Hesterberg, Franz
Nicklisch, Otto Wernicke

Foto: Ju goslovenska kinoteka

Zbog dobrog ponašanja Gustav Bumke ranije izlazi iz zatvora i vraća se svojoj nevesti, na izgled odanoj i brižnoj Ruskinji Ani. Međutim, ona ga vara sa fotografom Ralfom Kruševskim koji je napravio njene golišave fotografije. Gustav sreće svoje stare prijatelje i oni ga nagovoraju da skupa sa njima počini još jednu pljačku banke. On ih odbija, ali im pomaže kada se nađu u nevolji. Zatim odlazi na zabavu u Berlinu kako bi dobio alibi, gde mu razmažena Ana zahteva bundu od hermelina. On odlazi da je ukrade, a Ana u zagrljaj svog ljubavnika. Mladi Vili, vrlo blizak Bumkeu mu prijavi prevaru, i u tučnjavi Gustav baci rivala sa krova gostionice i on pogine. Sledećeg dana policija dolazi da ga uhapsi zbog ubistva, ali Gustav uz pomoć Viliija, uspeva da se skloni na bezbedno mesto. Kada poželi da vidi Anu, saznaje da ona sada živi sa Vilijem, kao i da je policiji otkrila lokaciju njegovog skrovište. Na suđenju, Gustav je osuđen na šesnaest godina zatvora, ali uspeva da pobjegne pri transportu zatvorenika. Pogođen dvostrukom izdajom, dolazi kod njih da se obračuna sa Vilijem, ali se pojavi policija i hapsi ga. Gustav u miru odlazi u zatvor, spoznavši da je Ana zmija koja mu je uništila život.

Posle briljantnog debija *Ljudi nedeljom* (1929) u korežiji sa Edgarom Ulmerom, Robert Siodmak je snimio još šest nemačkih filmova, mahom mračnih drama i krimića, dok dolaskom Hitlera, kao Jevrejin nije emigrirao u Francusku, a pred rat i u Ameriku, gde je stvorio pregršt noir ostvarenja, na osnovu kojih je danas cenjen kao klasik tog žanra. Iako ne najbolji, *Oluje strasti* je bio najkomercijalniji film njegove nemačke faze, kako zbog Siodmakove režije i muzike Fridriha Holandera, tako i fantastičnih rola neprikosnovenog Emila Janingsa, ruske emigrantkinje Ane Sten i Ota Vernikea, koji je ulogu policijskog inspektora iz Langovog Ubice M, preneo i u ovaj film. Na momente surov i magičan film, u sebi je sjedinio poetski realizam i mračnu, klaustrofobičnu stilizaciju. Istovremeno sa nemačkom, Siodmak je snimao i francusku verziju filma, pod naslovom *Nemiri*, sa Šarlom Boajeom i Florel u glavnim ulogama. Francuska verzija je do skoro bila jedina sačuvana, dok u Japanu nije pronađena originalna nemačka verzija ovog izuzetnog filma.

„Podzemni milje, leglo primitivnog sukoba, iskreno prikazan kroz virtuozni nastup Janingsa. Na određenoj distanci je Stenova. Briljantne uloge. Režija koristi dijalog obojen berlinskim oskudnim dijalektom, igrajući na tu kartu. Eksterijer veran miljeu, zvuk uravnotežen, pažljiva fotografija - ukupna kvalifikacija - hit.”

(Paimann's Filmlisten, 1932)

Poslednji dani Pompeje

GLI ULTIMI GIORNI DI POMPEI
(IT, 1926)

CSC Centro Sperimentale
di Cinematografia

Foto: Jugoslovenska kinoteka

R/Dir: Carmine Gallone,
Amleto Palermi

Ad/Auth: Edward George
Bulwer-Lytton: „The Last Days
of Pompeii“

Ps/Sc: Amleto Palermi

F/Ph: Victor Armenise, Alfredo
Donelli

UL/Cast: Victor Varconi, Rina
De Liguoro, Maria Corda,
Bernhard Goetzke, Emilio
Ghione

„Nemački kritičar specijalizovanog časopisa „Film-Kurier“ opisuje film **Poslednji dani...** kao svedočanstvo umetničkog konzervativizma Italijana. „Italijanskom filmskom reditelju nije važna pokretna slika, već slika uopšte. Uzgred, slike su pozajmljene iz opere, jer svaki italijanski filmski junak svojim stavom liči na herojskog tenora.“

(Jerzy Toeplitz: Geschichte des films
band 1, 1895 – 1928, p. 475)

U Pompeji 79. godine n.e. atinski aristokrata Glaukus koji je postao rimski građanin, zaljubljuje se u prelepu Grkinju Jonu. Međutim, njen bivši staratelj, pohlepni, zli i moćni sveštenik „Hrama Izide“ Arbaces, je takođe bacio oko na nju, pošto je već ranije upropastio njenog osetljivog brata Apecidesa, koga je doveo u „Hram Izide“. Ubrzo, Glaukus spašava i slepu robinju Nidiju iz ruku nasilnih vlasnika, a ona se potajno zaljubi u njega. Apecides pronalazi novu religiju u hrišćanstvu. Dok su Glaukus i Jona u ljubavi, Nidija nesvesno od Arbacesa nabavlja navodni ljubavni napitak, koji je naručila bogata Julija, da bi osvojila Glaukusa, ali se ispostavi da je u pitanju otrov. Kada su hrišćani Apecides i Olint hteli da javno raskrinkaju prevaru Izidino g kulta, Arbaces ga ubija a zločin pripisuje Glaukusu. Da se ne bi saznala istina, Arbaces zatoči u svojoj vili Jonu, Nidiju i sveštenika Kalena, očevica njegovog zločina. Glaukus je osuđen za ubistvo, Olint za jeres i obojica treba da završe sa divljim zverima u prepunom amfiteatru. U trenutku kada je Glaukus ušao u arenu, lav se povlači osetivši nadolazeću opasnost, a Glaukusov prijatelj Salust utrčava i otkriva Arbacesovu zaveru. Istovremeno počinje vulkanska erupcija Vezuva, koja izaziva masovnu paniku i strašno razaranje i rušenje grada. Glaukus spašava Jonu i Nidiju iz vile, ali na ulici sreću Arbacesa koji pri pokušaju da otme Jonu gine. U oblaku vulkanske prašine slepa Nidija po osećaju vodi mladi par na sigurno, do broda u zalivu...

Karmine Galone spada među najproduktivnije i najprofilisanije italijanske reditelje XX veka, sa opusom od čak 125 igranih filmova. U istoriji filma je zapamćen pre svega kao autor serijala komedija o Don Kamilu sa Fernandelom u glavnoj ulozi, zatim nizom filmovanih opera, muzičkih filmova i melodrama, a posebno po istorijskom spektaklima, kao što su **Scipion Afrikanac** (1937), **Mesalina** (1951), **Carev glasnik** (1956) i **Kartagina u plamenu** (1960). Međutim, najmonumentalnije istorijsko ostvarenje njegovog opusa je **Poslednji dani Pompeje** (1926) u korežiji sa Amletom Palermijem, trosatni spektakl i najskuplji italijanski film svoga vremena. U njemu je prikazan čuveni događaj iz 79. godine naše ere, kada je vulkanska erupcija Vezuva prahom i pepelom prekrila i uništila antičke gradove Pompeju i Herkulanium, kao i njihove stanovnike. Ovo je verovatno najbolja od šest filmskih adaptacija čuvenog romana Edvarda Balvera Litona, zapamćena po neobično vernoj scenografiji perioda, vrhunskoj fotografiji, veoma slobodnim scenama sa nagim glumcima i statistima i impresivnim kadrovima podivljalog vulkana koji ruši sve pred sobom. Takođe, uz standardno majstorsku režiju treba istaći i odličnu međunarodnu glumačku ekipu u kojoj su briljirali Mađari - Viktor Varkonji i Marija Korda, Italijani - Emilio Ghione i Rina De Liguoro, kao i česti negativac, Nemač - Bernhard Gecke. Napokon, posebnu draž filmu daje to što je bio među prvim ostvarenjima kolorisanim postupkom „Pate-hrom“ šablona.

Ridokosi

POIL DE CAROTTE (FR, 1925)

R/Dir: Julien Duvivier

Ad/Auth: Jules Renard „Poil de Carotte”

Ps/Sc: Julien Duvivier

F/Ph: Ganzli Walter, Andre Dantan

UL/Cast: Andre Heuze, Henry Krauss, Charlotte Barbier-Krauss, Lydia Zorena, Fabien Haziza

Foto: CNC, Paris

Dečaka Fransoa Lepika, svi oslovljavaju samo nadimkom „Ridokosi“, zbog njegove crvene kose i pega. On predstavlja balast za majku, koja ga konstantno maltretira, dok je u potpunosti posvećena svom drugom sinu Feliksu i ćerki Ernestin. Njegov otac, gospodin Lepik, totalno je ravnodušan prema situaciji, jer već godinama ne voli svoju ženu i svo svoje slobodno vreme provodi u lovu i političkim raspravama. Kada Feliks ukrade porodični novac, kako bi se zabavio sa devojkom sumnjivog morala, majka nepravredno optužuje Ridokosog za krađu. Mučen osećajem da nije voljen i da mu je život nepodnošljiv, Ridokosi odlučuje da se obesi. Ipak, njegov otac, shvativši svoju grešku, stiže na vreme da ga spasi. Uvidevši dobru prirodu svog sina, otac odlučuje da se zajedno sa njim bori protiv svadljivog karaktera gospođe Lepik.

Prva, nema verzija naizgled na filmsko platno neprevodivog Renarovog romana „Ridokosi” je bolja od druge i poznatije, zvučne verzije iz 1932. godine, sa nezaboravnim Robertom Linenom i Harijem Borom, takođe u režiji Žilijena Divivijea. Dirljivo delo koje probada srce i dušu, o malom junaku koga niko neće, odiše atmosferom beznađa, koju će Divivije do kraja usavršiti u tidesetim godinama, pre svega u arhetipskom delu *Pepe le Moko* (1936). Zanatski perfektan i pun snažnog vizuelnog naboja, Ridokosi je zapamćen i po neverovatanim kreacijama malog Andre Heuzea kao Ridokosog, kao i sjajnog pozorišnog i filmskog glumca i reditelja Anrija Krausa, u roli naizgled bezdušnog oca, gospodina Lepika.

„Kako bi se reklo filmskim jezikom: scenarija nema. Žilijen Divivije, ne izlazeći iz okvira književne krivulje niti iz svog uma, komponovao je ovo delo jedinstveno i dirljivo. Snimio je film jednostavne dramske teme, jednostavnog prikaza likova. I to savršeno uspešno. Režija Žilijena Divivijea postavlja različite događaje ove porodične i građanske tragedije u pravu atmosferu.”

(Poil de Carotte, Cinea-Cine-pour-tous no54, ler fevier 1926)

Sati na mesečini

KLOKKER I MANESKINN (NO, 1964)

 Nasjonalbiblioteket

R/Dir: Kare Bergstrom

Ps/Sc: Andre Bjerke

F/Ph: Hans Nord

M: Gunnar Sonstevold

Mt/Ed: Bjorn Breigutu

UL/Cast: Henny Moan, Lars Nordrum, Frank Robert, Hans Stormoen, Rolf Soder

Foto: Nasjonalbiblioteket, Oslo

Pisac, reditelj, novinar i naučnik se nađu jedne večeri na partiji bridža. Trojica će ispričati priče o natprirodnim iskustvima koje su doživeli. Piščeva priča je o glumici koju je angažovao da igra u njegovoj pozorišnoj drami i događaju koji se desio pre sto pedeset godina. Mlada i lepa žena nestaje bez traga nakon igre na zabavi gde je trebala sebe da učini nevidljivom. Niko nije uspeo da reši tu misteriju pre pisca. Glumac i glumica odlaze u staru kuću nestale, i tokom dva dana otkriju da se glumica identifikovala sa mrtvom ženom i da u tome leži rešenje zagonetke. Rediteljeva priča je o krizi u njegovom braku. On je bio totalno začaran od strane ženine rođake i proganjala ga je krivica ali i dalje nije mogao da si izvuče iz te veze. Međutim desile su se neke čudne stvari koje je izazvala lutka njegove male ćerke. Ona je posedovala magične moći, između ostalog, mogla je da igra na mesečini. Novinar je iskusio nešto neobično kada je otkrio staru olupinu broda. Kapetan je direktno udario u opasan greben i oduzeta mu je dozvola uprkos činjenici da je video bove i znake koji su trebali da ga vode oko njih. Posle toga, novinar je imao čudne snove koji su ga uverili da su mračne sile odgovorne za nesreću. On doputuje u kapetanov rodni grad gde sam iskusi puno misterioznih događaja. Svo troje su ubeđeni da su imali natprirodna iskustva, dok naučnik misli da sva takozvana čuda imaju sasvim prirodna objašnjenja i pokušava da ih odgonetne analizirajući njihove priče.

Kare Bergstrom je pripadao redu istaknutih zanatlija norveške kinematografije. Bio je poznat pre svega kao direktor fotografije, a potom i reditelj sedam igranih filmova, među kojima se ističu *Krvavi put* (1955), u korežiji sa Radošem Novakovićem, jugoslovensko - norveška koprodukcija o srpskim internircima u Norveškoj tokom II svetskog rata, horor *Jezero mrtvih* (1958), a istom žanru pripada i njegovo pretposlednje autorsko ostvarenje *Sati na mesečini*. Uzbudljivi flešbekovi, satkani natprirodnom i fantazmagoričnom atmosferom, bili su pod očiglednim uticajem mnogo poznatijeg britanskog filma *Gluvo doba noći* (1945), grupnog rada Kavalkantija, Dirdena, Krajtona i Hamera. Iako nije postigao kulturni nivo britanskog klasika, Bergstrom je napravio opominjući film, na granici jave i sna, u čijem sklopu je zapravo bila borba između duhovnog i materijalističkog pogleda na život. Osim uobičajeno dobre režije, kvalitetu filma je znatno doprinela i vrhunska ekipa glumaca.

„Sati na mesečini je film koji stimuliše konverzaciju. Ne mogu da zamislim kako bilo koja grupa ljudi, koja gleda ovo ostvarenje, propušta da podeli sopstveni doživljaj susreta sa jednorogom.”

(Knut Naerum - Iz teksta na DVD izdanju filma)

Sestre po sceni

WUTAI JIEMEI (CN, 1964)

中国电影资料馆
CHINA FILM ARCHIVE
中国电影艺术研究中心
CHINA FILM ART RESEARCH CENTER

Foto: China Film Archive Beijing

R/Dir: Jin Xie

Ps/Sc: Lingu Wang, Jin Xie, Jin Xu

F/Ph: Zhenxiang Chen, Daming Zhou

M: Lijun Zhang

Mt/Ed: Huang Zhun

UL/Cast: Fang Xie, Yindi Cao, Nan Deng, Ran Ding, Lin Dong

„Sestre po sceni je neočekivano fluidan i suptilan film, sa emocijama koje zvuče istinito. To je takođe sveobuhvatan, ambiciozan narativ koji se kreće od dalekih provincija do pozorišne četvrti Šangaja i nazad. Neke skućene inscenacije možda odražavaju nedostatak resursa, ali tehnička sigurnost Ksija Jina i ukupan nivo glume jednaki su barem skromnoj holivudskoj drami iz 1950-ih ili 60-ih.”

(Mike Hale: Two ‘Sisters’ From Time of Mao Star Again, “The New York Times”, 25 September 2009)

Kina, 1935. godina. Mlada udovica Sihunhua bežeći od familije koja je htela da je proda, pronade utočište u putujućoj pozorišnoj trupi, izvođača tradicionalne kineske opere. Učitelj opere Šing u njoj vidi potencijal i ona brzo postaje partner na sceni učiteljovoj ćerki Juhong, koja igra sve muške uloge. Jednoga dana nakon predstave lokalni vlastodržac pozove njih dve da nastupaju u njegovoj kući. Njega zanima Juhong, ali ona i njen otac odbiju poziv. Iznerviran, on naloži lokalnoj policiji da uhapsu Juhong za vreme nastupa. Sihunhua isto uhapsu i ona završi danima vezana za stub srama. Puste ih tek kada pozorišna trupa podmiti policajce. Za vreme Drugog kinesko-japanskog rata trupa prolazi kroz težak period. Kad 1941. godine umire učitelj Šing, vođa trupe prodaje svoje dve najbolje glumice Juhong i Sihuhua, reditelju Tangu iz Šangajske opere na tri godine. Njih dve postaju sestre i brzo postaju Tangove najveće zvezde. Zbog Juhong, Tang zaboravlja svoju bivšu ljubav i već ostarelu zvezdu opere Šan. Vremenom, one postaju slavne, ali dok Sihuhua ostaje skromna, Juhong postaje materijalista i ne želeći da ostane u operi do kraja života, brzopleto pristaje na Tangovu prosidbu, ne znajući da je već oženjen. Sihuhua ne veruje Tangu i protivi se njihovom braku. Kada nekadašnja zvezda Šan izvrši samoubistvo, Sihuhua smatra Tanga odgovornim. Sihuhua upoznaje radikalnu novinarku, komunistkinju Jiang koja istražuje smrt Šan. Ona je savetuje da postane progresivnija i da uči druge Kineze kao da razlikuju istinu od laži. Sihuhua pokušava da politizuje rad trupe i glumi u adaptaciji priče Lu Sujena „Novogodišnja žrtva“, što je dovodi u sukob sa vlastima koje daju naređenje Tangu da joj uništi reputaciju. Oni podnose tužbu i Tang nagovori Juhong da svedoči protiv nje. U odlučujućem trenutku u sudnici, Juhong se onesvesti. Vreme prolazi, nakon uspostavljanja Narodne Republike Kine pedesetih, Sihuhua se vratila na scenu i izvodi „Devojku bele kose“. Tang beži na Tajvan i ostavlja Juhong koja dolazi na premijeru, ali ju je sramota da se suoči ponovo sa svojom sestrom po sceni. Ipak, one se kasnije susreću i kroz suze mire.

Ksie Jin, nesumnjivi klasik kineske kinematografije je u jednom od svojih najboljih filmova *Sestre po sceni*, uspeo da ujedini naizgled oprečne stvari, od pitanja feminizma, komunističke ideologije, elemenata trilera, muzičkih motiva, do delova bliskih holivudskim srceparajućim dramama. Napravljen pre „kulturne revolucije“, ovaj suptilni hibrid u duhu „maoističke“ estetike i vizije „revolucionarnog romantizma“, koštao je Jina ne samo zabrane filma, već i sopstvenog hapšenja. Elegantan stil i kompozicija boja koje podsećaju na najbolja dela Dagleasa Sirkia i Vinsenta Minelija u formalnom i estetskom smislu, i marksistička dijalektika sjedinjena sa melodramskim kalupom, sa revolucijom kao konačnim ishodištem, ustoličili su ovaj film u krug najznamenitijih dela kineske kinematografije, snimljenih pre, sa današnjeg aspekta, samouništavajuće „kulturne revolucije“.

Silvestrovo / Doček Nove godine

SYLVESTER (GE, 1924)

Deutsche
Kinemathek

R/Dir: Lupu Pick
Ps/Sc: Carl Mayer
F/Ph: Karl Hasselmann, Guido Seeber
M: Klaus Pringsheim
Mt/Ed: Luise Heilborn-Korbitz
UL/Cast: Edith Posca, Eugen Klopfer, Frida Richard, Karl Harbacher, Julius E. Herrmann

Foto: Deutsche Kinemathek/Museum für Film und Fernsehen, Berlin

Muš i žena koji vode bar-restoran, imaju pune ruke posla za novogodišnju noć. Iznenada ispred kuhinjskog prozora se pojavljuje majka vlasnika. Iako je žena iznervirana muž poziva majku na večeru u dnevnu sobu, koja se nalazi odmah pored restorana. Prvobitna averzija supruge prema svekrvi prelazi u potpuno prihvatanje. Muž koji prisluškuje razgovor je iznenađen. Posle večere žena legne u fotelju da spava, svekrva pazi na nju. Dok majka posmatra fotografije sina sa ženom i one na kojima je ona sa njim, ponovo se rađa odbojnost prema snahi i dolazi do fizičkog obračuna. Nakon sukoba, žena prvo naredi svekrvi da ode iz kuće, pa je onda sama napušta sa maloletnim sinom, ali je muž vrati. Njih dve sada napadaju njega, on napušta kuću ostavljajući dve žene u očaju. Pod okriljem novogodišnje noći u kojoj se svi zabavljaju, uskoro će pronaći mrtvo telo muškaraca koji se ubio.

Kako je ekspresionizam, sa svojim poludelim junacima i sablasnim događajima brzo zamorio nemačku publiku, kao estetski odgovor je stigao „kameršpil-film“, posebna vrsta intimne filmske drame, koja više nije okrenuta demonima i carstvu mraka, već običnom čoveku, njegovoj psihi i kompleksima. Jedno od ključnih ostvarenja ovog kratkotrajnog žanra, bilo je *Doček nove godine*, Lupua Pika, koji je insistirajući na simboličkim detaljima, sa zadatkom da otkrije psihičko stanje lika ili da naznači „umwelt“- životnu sredinu, odnosno okruženje lišeno elementa ljudskosti, hteo da ovekoveči atmosferu malograđanskog života. Igrom svetlosti i simbolikom senki u komponovanju kadrova, utemeljivač „kameršpila“ scenarista ovog filma, Karl Majer, je time hteo da „prevaziđe psihologiju, kako bi se domogao metafizike“. Na ovaj način, Lupu Pik je stvorio biser žanra, snažnu melodramu, koju odlikuje jedinstvo vremena, mesta i radnje, ispunjenu psihološkim naturalizmom i neverovatnim kreacijama Eugena Klepfera, Edit Poske i Fride Rišar, čija psihička stanja pokretna kamera hvata u totalima lica.

„U svom predgovoru objavljenog scenarija filma *Doček nove godine*, Lupu Pik pruža objašnjenje o podnaslovu – Ein Lichtspiel (Igra svetlosti). Karl Majer, tvrdi Pik, „je nameravao da prikaže svetlost i tamu... u samoj duši, ono stalno smenjivanje svetlosti i senke koja karakteriše psihološke odnose među ljudskim bićima“. Pikova izjava otkriva da je Majerovoj seriji, ništa manje nego u samom ekspresionističkom filmu, svetlost nestvarna svetlost, svetlost koja obasjava unutrašnje pejzaže.“

(Zigfrid Krakauer: *Od Kaligarija do Hitlera - Psihološka istorija nemačkog filma*, SKC, Beograd 1997, Str. 157)

Slepi muževi

BLIND HUSBANDS (US, 1919)

film
museum

R/Dir: Erich von Stroheim

Ad/Auth: Erich von Stroheim:
„The Pinnacle”

Ps/Sc: Erich von Stroheim

F/Ph: Ben F. Reynolds

Mt/Ed: Frank Lawrence,
Eleanor Fried

UL/Cast: Sam De Grasse, Erich
von Stroheim, T. H. Gibson-
Gowland, Fay Holderness, Ruby
Kendrick

„Štrohajn, Grifitov bivši pomoćnik i vojni savetnik, glumio je likove netesanih pruskih oficira, zbog čega je postao poznat kao „čovjek koga volite da mrzite”. Ovu ulogu ponovio je u svom rediteljskom debiju, Slepí muževi neobično zreloj, oštroumnoj i prefinjenoj komediji sa preciznim osvetljenjem, kostimima i dekorom, koja pruža psihološki uvid u motive i emocije likova zarobljenih u ljubavnom trouglu. Štrohajmova opsesija simboličkim naturalizmom razotkrila je okrutnost i ružnoću sveta koji je ismevao, ali direktori studija smatrali su da je njegovo posvećivanje pažnje detaljima, bespotrebno rasipanje budžeta.”

(Dejvid Perkinson:

Istorija filma, 2012, str. 43)

Foto: Österreichisches Filmmuseum/Austrian Film Museum, Vienna

Amerikanka Margaret Armstrong prihvata blagi flert austrijskog konjičkog poručnika Eriha fon Štajbena, nakon što je muž Robert, poznati hirurg, zanemaruje tokom odmora u Kortini d'Ampeco u Alpima. Kada udvaranje postane agresivnije, Margaret ubacuje poruku pod Štajbenova vrata i on noću odlazi u njenu sobu, ali tamo zatiče planinarskog vodiča i prijatelja njenog muža Sepa, koji je uočio njegove nečasne namere. Narednog dana, po dogovoru, Robert i Erih se penju na nepristupačni planinski vrh Dolomita, upareni i povezani kanapom radi bezbednijeg penjanja. Kada stignu tamo, Robert slučajno vidi Margaretinu poruku Štajbenu, ali pre nego što uspe da je pročita celu, odnese je vetar. On zapreti smrću oficiru tražeći da kaže istinu o tome da li je Margaret pristala da ode sa njim. Uplašeni Štajben pomisli da Robert neće poverovati u istinu i slaže ga da je pristala. Očajni doktor preseče uže i sam odlazi niz planinu ostavljajući neiskusnog poručnika. Na putu pronalazi poruku u kojoj Margaret nedvosmisleno govori o svojoj ljubavi prema mužu. Doktor se s vraća po Štajbena koji je u nevolji, ali se oklizne i povredi. Na nagovor Margaret, Sep povede spasilačku ekipu da ih pronađe. Sep pronalazi povređenog doktora, dok ostali kreću po poručnika. Prestravljeni i uspaničeni Štajben, padne i pogine. Dok se spremaju da odu iz odmarališta, Sep savetuje prijatelju da je njegovoj ženi potrebna ljubav. Robert je nežno uzima za ruku i odlaze kočijom.

Slepí muževi su bili prvi rediteljski pokušaj već popularnog glumačkog negativca Eriha fon Štrohajma, a po nekim kasnijim kritičarima „najimpresivniji i najznačajniji debi u istoriji Holivuda” pre Građanina Kejna (1941). Apsolutni autor (osim režije i scenarija, lično se bavio scenografijom, kostimima i montažom) Štrohajn je u ovom, kao i svoja sledeća dva filma Đavolov kalauz (1920), danas izgubljenom, i Luckaste žene (1922), tumačio uloge oholih i napadnih oficira, koji ne hajući za moral, osvajaju i zloupotrebljavaju tuđe žene. Prepun suptilne psihologije i fantastičnih vizuelnih detalja satkanih iz rakursa Štrohajmova megalomanskog perfekcionizma, film Slepí muževi je toliko zaintrigirao publiku, da je postao prvo američko ostvarenje sa prihodom od preko milion dolara. „Najsuptilnija, najduhovitija i najsofisticiranija seksualna drama prikazana do tada u Americi” danas se posmatra kao apsolutni klasik, predstavivši zajedljivu viziju stare Evrope, ophrvane žudnjom, represijom i ljubomorom, sa snažnim erotskim potencijalom u pozadini, date preko okrutnog realizma i dokumentarizma i kanalisane i prirodne glume, nepoznatih u tadašnjoj kinematografiji.

Sveti pesak

(YUG, 1968)

R/Dir: Miroslav Antić
Ps/Sc: Miroslav Antić
F/Ph: Petar Latinović
M: Stevan Radosavljević
Mt/Ed: Miroslav Antić, Branko Šegović
Ul/Cast: Čedomir Mihajlović, Želimira Žujović, Tihomir Pleskonjić, Milenko Tobdžić, Milenko Šuvaković

Foto: Jugo slovenska kinoteka

Kapetan Aleksandar Vinski, politički komesar i islednik KOS-a, pozvan je na raport kod pukovnika. Na saslušanju mu oduzimaju oružje, ražaluju ga i šalju u radni logor. Nakon odslužene kazne Vinski upoznaje Anu, mladu i razvedenu ženu i zbližava se sa njom. On joj se poverava, govoreći kako je zbog najboljeg prijatelja iz detinjstva izgubio položaj, porodicu i slobodu, ali ne uspeva da ostvari fizički kontakt, što nju dodatno frustrira. Tokom izleta on je upoznaje sa svojim prijateljem iz logora, Tikom Francuzom, koji je naizgled mnogo šarmantniji od njega. Ana odlučuje da će čekati kod Tike dok Aleksandar poseti mesto spomenika poginulim drugovima iz brigade. Dok Vinski besomučno korača kroz pesak u potrazi za svojim prijateljima, Ana pokušava da ga prevari sa Tikom, ali ni on joj ne daje ono što joj je potrebno. Konačno pronašavši mesto okupljanja saboraca, Vinski shvata, da se njegovo ime nigde ne pominje, da je nepozvan i odbačen, kao da nikada nije ni postojao ...

Neobičan i potpuno različit od svega kritičkog što je rađeno u dotadašnjem srpskom filmu, *Sveti pesak*, debitantski igrani film poznatog pesnika, prevodioca i novinara Miroslava Mike Antića, izazvao je buru u političkom rukovodstvu i kao „crnotalasno“ delo, vrlo brzo završio u bunkeru. I kao što sam naslov filma *Sveti pesak* metaforički oličava stihiju pogubnu po pojedinca, i mesto na kome nema života, Antićeva ideja je bila da iskaže svoj autorski stav o posleratnom revolucionarnom vremenu, „koje je jelo svoju decu“ i ispriča priču o herojima koji nisu bili spremni da se pokoravaju, pa su postajali gubitnici. Napravljeno sa skromnim budžetom i sa na filmu dotle nepoznatim vojvođanskim pozorišnim glumcima, ovo delo o tada opasnim i osetljivim temama kakve su bile Informbiro i Goli otok, pleni pre svega scenarističkim kvalitetima, u pokušaju da progovori o dramatičnoj sudbini pojedinca, čoveka „koji kao lutka ostaje obešen, poput jednog modernog i suludog Hrista, na raspeću sramota i iluzija“. Rediteljski postupak je ovde, za razliku od scenarističkog, donekle trom i sa elementima praznog hoda, što ipak ne umanjuje veliku sineastičku i istorijsku vrednost *Svetog peska*. Na Festivalu će biti prikazana digitalno restaurisana kopija ovog filma, koja je ove godine izrađena u Odeljenju digitalizacije i digitalne restauracije Arhiva JK.

„Miroslav Antić u filmu nije želeo da ulazi u politička zbivanja, da objašnjava, izvodi istorijske zaključke i istorijske događaje. Njegova interesovanja usmerena su ka čoveku, pojedincu i njegovom unutrašnjem životu, koji se sticajem okolnosti, zaslužno ili ne, našao u vrtlogu tih događaja i protivno svojoj volji bio odbačen iz društva kojem je ranije pripadao... Iako dijalozi u ovom prvom scenariju nisu bili do kraja završeni, iz onoga što je dato, dovoljno se jasno uočava dramatičnost pojedinih događaja, preplitanje prošlosti i sadašnjosti, tragičnost ljudskih sudbina informbirovaca, unutrašnja psihološka preživljavanja, otuđenost među ljudima.

(Bojan Kumović: Filmsko stvaralaštvo pesnika Miroslava Antića, str.69 – 73)

Po gradu se priča

DET SAGS PA STAN (SE, 1941)

Svenska
Filminstitutet

R/Dir: Per Lindberg

Ad/Auth: Esther Grenen:

„Veritas verhexet die Stadt“

Ps/Sc: Per Lindberg, Per-Erik Lindorm

F/Ph: Harry Hasso

M: Hilding Rosenberg

Mt/Ed: Per Lindberg, Arne Mattsson

Ul/Cast: Olof Sandborg, Carl Strom, Hilding Gavle, Marianne Lofgren, Arnold Sjostrand

Foto: Svenska Filminstitutet, Stockholm

U malom gradu, anonimna pisma počinju da stižu do pet različitih porodica. Na svim pismima je potpis „Veritas“ (Istina). Ona govore o nizu stvari i događaja za koje su primaoci mislili da su davno zaboravljeni i zakopani. U različitim porodicama, anonimna pisma izazivaju sukobe sa teškim posledicama raznih vrsta. Kuvar Žanet, koji radi kod pukovnika Frišteta, je osumnjičen da stoji iza pisama i izložen je takvom maltretiranju da se na kraju slomi i umire. Žena doktora ima moždani udar i takođe umire. Masovna psihoza zahvata sve meštane i dostiže svoj vrhunac. Masa tračeva i glasina kao kuga prolazi kroz mali grad. Tada se otkriva krivac. Gospođica Janson koja radi u pošti je otvarajući adresirana pisma, postala svesna njihovih skrivenih tajni i sada ih je iskoristila. Kada shvati da je razotkrivena, podmetne vatru i u njoj umire....

Godinu dana pre čuvenog francuskog filma *Gavran*, koji je Anri Žorž Kluzo snimio za okupacijsku kompaniju „Kontinental“, u Švedskoj je nastao film vrlo slične radnje *Po gradu se priča*. Njegov reditelj Per Lindberg je pre toga više bio poznat po romantičnim filmovima kao što su *Junske noći* (1940), kojim je Ingrid Bergman definitivno kupila holivudske producente. Ovoga puta Lindberg se odlučio za raskid sa dotadašnjim pravilima švedske filmske industrije. Motiv anonimnih pisama koja izazovu hysteriju i paniku u malom gradu iskoristio je da kroz gotovo eksperimentalni način pripovedanja, napred – nazad, i upotrebu novih tehničkih sredstava, kao što je pokretna kamera na dizalici, na svoj, originalan način, predstavi alegoriju o svetu pred raspadom, što i nije čudno jer je film nastao u jeku nemačkih velikih vojnih uspeha. Film je katastrofalno prošao i kod publike i kod kritike, koja ga je proglasila „besmislenom ludom fantazijom“. Slomljen neuspehom ovog i svog sledećeg filma *U raju* (1941) Lindberg je ubrzo umro, ali se njegovo delo danas gleda drugačije, i o njemu se govori kao začetku modernističkih tendencija u bogatom švedskom filmu.

„*Po gradu se priča* se razlikuje od svih ostalih švedskih filmova koje ste gledali. Prvi put, Per Lindberg je snimio film po sopstvenoj zamisli. Mnogi će sigurno reći da je to isključivo čudna priča. I naravno, istina je da u njemu ima mnogo neobičnog, mnogo toga što je nerazumljiv i prazan hokus-pokus, ako ga gledate trezvenim očima, a takođe i nešto što se u svom preeksponiranju stvarnosti približava parodijskom. *Po gradu se priča* je Lindbergov najuspešniji film do sada: jednostavno zato što je izraz njegove sopstvene umetničke ličnosti. Sa svim svojim manama, ovaj film je delo umetnika - i ruku na srce: Otrpilike za koliko švedskih filmova možete reći isto?“

(DN - Dagens Nyheter filmkritik, 1941)

Vojna muzika

KATONAZENE (HU, 1961)

NFI NATIONAL
FILM INSTITUTE
HUNGARY
FILM ARCHIVE

R/Dir: Endre Marton, Gyorgy Hintsch

Ad/Auth: Sandor Brody:
„Katonazene”

Ps/Sc: Endre Marton, Gyorgy Hintsch

F/Ph: Istvan Hildebrand

M: Frigyes Hidas

Mt/Ed: Zoltan Farkas

UL/Cast: Margit Bara, Lajos Basti, Ferenc Kallai, Adam Szirtes, Antal Pager

Foto: Nemzeti Filmarchiv, Magyar Nemzeti Filmintézet, Filmarchiv, Budapest

U gradsku kasarnu stiže novi husarski puk. Konjicu u kitnjastim uniformama i orkestar koji ih prati dočekuju građani na glavnoj ulici. Na mesto oficira koji odlazi u Beč, dolaze poručnik baron Tamaš Ferdinandi i njegov posilni Samu. Samu se odmah uključuje u društveni život i procenjuje dame, koje treba osvojiti. Zgodni, imućni Ferdinandi bi mogao da zavede svakoga, ali njegovu pažnju privlači prelepa Ana, supruga lokalnog lekara Barlaija, koja učtivo i odlučno odbija poručnika. Baron naviknut na uspeh i poslušnost samo je još odlučniji u tome da je ima. Jedne noći pijani Ferdinandi okomi se na Anu, a da bi ga smirio doktor Barlai mu udari šamar. Suetni Tamaš izaziva doktora na dvoboj, ali sutradan kada se osvesti, saznaje da je Barlai najbolji strelac u gradu, no čast je obavezna i dvoboj je neizbežan. Doktor se nije pojavio na dogovorenom mestu i malo kasnije njegovo telo je pronađeno u šumi. Komadant kasarne, pukovnik Redl odmah posumnja u Ferdinandija i kada se suoči sa njim, poručnik samo odgovora da zna šta mu je dužnost. Ubistvo iznenada priznaje Samu, koga je na to Ferdinandi nagovorio. Rekao mu je da nema šanse da ga osude i da je sve ovo jedna „komedija“, a za uzvrat će on srediti da ga puste iz vojske za nedelju dana nakon što se završi suđenje. Prostdušni Samu se drži svoje priče čak i kada ga osude na smrt. Zbunjenog vojnika, poručnik i dalje ubeđuje da je sve sređeno. Tek pred izvršenje smrtne presude Samu shvata da je žrtva prevare...

Ostvarenje *Vojna muzika*, u režiji skoro nepoznatog mahom pozorišnog reditelja Endrea Martona, je maestralno snimljeno (od strane Istvana Hildebranda) u jarkom i raskošnom koloritu koji predočava vrhunac (ali i brzi pad) Austrougarske Monarhije, na prelazu iz XIX u XX vek. No, ispod gizdavo nakićenih oficirskih uniformi i glamuroznih balova, sa udavačama koje čekaju svoje nedosanjane aristokrate, krije se zlo i ljudska beda. Beda onih koji bezskrupulozno koriste sve mogućnosti visokog vojnog položaja, da bi došli do svojih prljavih ciljeva. Decenijama u zapečku (iako je bio najgledaniji mađarski film 1961), ovo na momente spektakularno, ali pre svega duboko psihološki uronjeno delo u svet „junaka“ i njihovo vreme, na parčice razbija decenijama ukorenjeni romantični mit o husarima. Blistava glumačka postavka, dala je filmu još veću težinu sa nezaboravnim Ferencem Kalajem u roli barona Ferdinandija kao emanacije zla (kasnije čuvenim *Krunskim svedokom* u delu Petera Bača, koji je i koscenarista *Vojne muzike*), zatim Adamom Širtešom – nesrećnim i naivnim Samuom, i uvek briljantnim veteranom Antalom Pagerom, komandantom kasarne, pukovnikom Redlom.

„Film *Vojna muzika* se pokazao kao vanvremensko delo; zasnovan je na kratkoj priči Šandora Brodija. Njegova moć u razotkrivanju određenog perioda ostaje neograničena.“
(Iz Programa Festivala Budapest film classics marathon, 2021)

Vila Falconijeri

VILLA FALCONIERI (IT/GE, 1928)

FONDAZIONE
CINETECA
ITALIANA

R/Dir: Giulio Antamoro,
Richard Oswald

Ad/Auth: Richard Voss: „Villa
Falconieri“

Ps/Sc: Alfred Halm

F/Ph: Giovanni Vitrotti

UL/Cast: Maria Jacobini, Hans
Stuwe, Clifford McLaglen,
Elena Sangro, Eve Gray

Foto: Fondazione Cineteca Italiana, Milano

Elegantni mladi pesnik, grof Kampana kupuje seosko imanje u blizini Rima, uglavnom zato što mu se sviđa Marija, lepa žena njegovog stanara Marijana, koju muž očigledno maltretira. Ali, Kampana takođe gaji ljubavna osećanja i prema princezi Sori, opuštеноj susedki koja ga vrti oko malog prsta, ali nije ozbiljno zainteresovana za njega. Kada pijani Marijano na kocki izgubi sve, čak i svoju ženu, Marija traži pomoć od Kampane. Marijano je pronalazi i ubode nožem, ali je ne ubije. Uplašén zbog zločina koji je počinio on beži od karabinjera u kamenolom, gde pada sa litice i gine. Očajan, Kampana odlazi kod svoje voljene princeze Sore, ali ga ona ismeva i odlazi sa svojim mužem. Sav u delirijumu, Kampana se onesvesti i pada, udarivši se u glavu. Tek tada shvata da je njegova prava ljubav Marija, koja ga čeka.

Veličanstveno arhitektonsko zdanje Vila Falconijeri izrađena je sredinom XVI veka i tokom njene duge istorije bila je mesto boravka papa a zatim čuvenih aristokratskih porodica Čenči, Sforca, Gonzaga, Montalto, da bi 1628. godine bila prodana porodici Falconijeri, u čijem vlasništvu je bila 250 godina i dobila svoj najblistaviji izgled. U njoj je od kraja XIX veka, punih dvadeset pet godina živeo nemački pisac Rihard Vos, koji ju je i proslavio romanom „Villa Falconijeri“. Decenijama izgubljen, u kinoteci Milana je nedavno pronađen a potom i digitalno restaurisan istoimeni film, snimljen 1928. kao nemačko-italijanska koprodukcija. Drama puna strasti i temperamenta, čiji su enterijeri snimljeni u samoj vili, okupila je tim međunarodnih glumačkih zvezda, među kojima su prednjačile lepe Italijanke, Marija Jakobini i Elena Sangro, dok su muški suparnici bili Nemač Hans Stive i Englez Kliford MekLeglen. Zanimljivo je da je režija podeljena između dva, u karijeri stilski i tematski različita reditelja. Dok je Đulio Antamoro, autor „italijanskih“ scena najviše bio poznat po izvanrednoj biografiji Spasitelja (Hristos, 1916), Rihard Oswald, reditelj scena iz „nemačkih“ studija, proslavio se seksualno-edukativnim delima, kao što su dvodelni Prostitucija i Drugačiji od ostalih, oba iz 1919. godine.

„Raskošno delo zasnovano na istoimenom autobiografskom romanu koji je 1896. objavio poznati nemački pisac Rihard Vos. Protagonistkinja je Marija Jakobini, jedna od najpopularnijih romantičnih heroína tog perioda. Pravi protagonista filma je monumentalna Vila Falconijeri, bivša papska rezidencija sa pogledom na Fraskati i koju su 1628. godine renovirala dve arhitektonske zvezde kalibra Francška Borominija i Antonija da Sangala mladeg po nalogu princa Orazija Falconijerija... Enterijere je u berlinskim studijima snimio ko-reditelj Rihard Oswald, bečki reditelj koji se afirmisao kao jedan od majstora nemačke vajmarske kinematografije. Umesto njega, eksterijere u Fraskatiju i njegovoj okolini režirao je ko-reditelj Đulio Antamoro. Rimski reditelj je postao poznat 1916. zahvaljujući Kristusu, biblijskom blokbusteru koji se smatra prekretnicom u istoriji kinematografije.

(Lorenzo Kodeli, Povodom premijere filma na Festivalu u Lionu, Cinecitta News, 13.10.2021)

Program 150 godina od rođenja Segura de Somoza - Barcelona, Pariz i Torino (1904 – 1912)

PROGRAM ESSENTIAL CHOMON 150 - BARCELONA, PARIS AND TORINO (1904 – 1912)

Filmoteca
de Catalunya

17. oktobra 2021. godine,navršilo se 150 godina od rođenja filmskog reditelja Segura de Somoza Ruiza, koji je bio veoma povezan sa Barcelonom. Katalonska vlada je ovim povodom napravila posebnu svečanost u čast velikana kinematografije. On je bio suštinska figura za razumevanje ranih godina filma, počevši od razvijanja zanatskih tehnika koje su dotle bile vezane za fotografiju, pa do konsolidacije novog umetničkog jezika, uporedo sa usponom filma kao svetske industrije. Barcelona početkom XX veka je rastući grad sa bogatom industrijskom strukturom i dobrom komunikacionom mrežom, koja je de Somoza inspirisala da zajedno započnu avanturu zvanu film. Njegova dela u Parizu i Torinu učinila su da postane paradigmska figura za razumevanje fenomena filma koji je postao moćna kulturna i tehnološka industrija.

Ovaj izbor filmova je putovanje kojim se slavi lik Segura de Somoza, kroz dve specifične oblasti. Prva predstavlja tehnike u kojima je de Somoza briljirao i koje su mu donele svetsko priznanje: boja, specijalni efekti i animacija. Druga oblast je vezana za filmove koje je snimao u rodnoj Barceloni. Odati počast filmskom stvaraocu znači učiniti ga poznatim, uspostaviti veze između njegovog života i njegovih filmova, kako bismo ga i danas cenili, a to je moguće zahvaljujući radu i velikodušnosti istoričara, istraživača i saradnika, kao i kolekcionara koji su i dalje fascinirani pojavom i delom de Somoza.

Program filmova je nastao u saradnji sedam kinoteka koje čuvaju de Somoza remek dela. Poslednji na programu, film **Barcelona, glavni grad Katalonije (1912)** je u vlasništvu Jugoslovenske kinoteke, čija se nitratna kopija smatra najboljom na svetu.

Kralj dolara

LE ROI DES DOLLARS (1905)

PP/Pc: Pathe

Magični trikovi sa zlatnicima, neuobičajeno, najpre prikazani u Barseloni pa tek onda u Parizu.

Naslednik kuće Pruna

L'HEREU DE CAN PRUNA (1904)

PP/Pc: Macaya y Marro

Gomila mladih žena odaziva se na oglas mladog farmera, koji želi da pronađe ženu. Šomon uspešno adaptira raniji američki film.

Uskršnja jaja

ES OEUFS DE PAQUES (1907)

PP/Pc: Pathe

Recital magičnih trikova u kojima Žilijen Matju, Šomonova saradnica, priziva lepe mlade ljude i bebe.

Pusti muziku

EN AVANT LA MUSIQUE (1907)

PP/Pc: Pathe

Dirigent diriguje muzičku partituru koju izvodi grupa minijaturnih muzičara izlazeći iz okvira notnih zapisa.

Putovanje do Jupitera

VOYAGE SUR JUPITER (1909)

PP/Pc: Pathe

Kralj želi da upozna univerzum i zahvaljujući dugačkom stepeništu, jedne noći započinje putovanje koje će ga odvesti na daleku planetu.

Lale?

LES TULIPES? (1907)

PP/Pc: Pathe

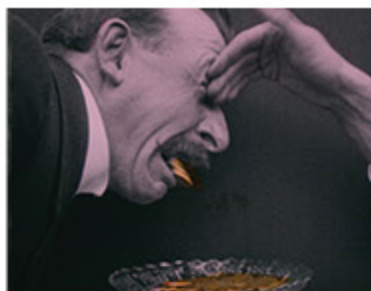
Mlada žena prisustvuje spektaklu cveća, vode i vatre, i biva iznenađena jglavom fauna koji pravi grimase.

Crveni spektar

LE SPECTRE ROUGE (1907)

PP/Pc: Pathe

Đavo pokazuje svoje magične moći i pronalazi rivala koji mu se suprotstavlja. Fascinantan primer mehanizama komercijalnog filma u kopiji koju je restaurirao Nacionalni muzej filma u Torinu.

Savremeni vajar

SCULPTEUR MODERNE (1908)

PP/Pc: Pathe

Elegantna mađioničarka prikazuje pred kamerom čitav niz klasičnih skulptura, praćenih nevidljivim modeliranjem vulkanskih figura.

Japanski leptiri

LES PAPILLONS JAPONAIS (1908)

PP/Pc: Pathe

Japanski mađioničar transformiše predmete i ljude. Iz crteža svilene čaure pojavljuje se veličanstvena šarena žena leptirica i izvodi delikatan zmijski ples.

Električni hotel

ELECTRIC HOTEL (1908)

PP/Pc: Pathe

Grupa turista dolazi u mehanizovani hotel i upada u haos. Reperno delo u istoriji svetske filmske animacije.

Mesečari

LES LUNATIQUES (1908)

PP/Pc: Pathe

Iznenadne promene i neverovatni plesovi zabavnih likova, koji tek što su pali sa Meseca.

Bizarna simfonija

SYMPHONIE BIZARRE (1909)

PP/Pc: Pathe

Trupa neverovatnih uličnih muzičara i žonglera nastupa sa kišobranima u senzacionalnoj koreografiji.

Jači od Šerloka Holmsa

PIU FORTE CHE SHERLOCK HOLMES (1913)

PP/Pc: Itala Film

Priče o najpoznatijem detektivu uzbuđuju snove glavnog junaka, ubacujući ga u raznovrsne i neverovatne potere.

Barcelona, glavni grad Katalonije

BARCELONE, PRINCIPALE VILLE DE LA CATALOGNE (1912)

PP/Pc: Iberico for Pathe

Šetnja kroz grad i njegove najznačajnije znamenitosti, kao što su Katalonski trg ili Kolumbov spomenik.

**Program filmova o
Srbiji i Jugoslaviji**
The film program on
Serbia and Yugoslavia

Golubačka mušica

(JUG, 1934)

R/Dir: Drago Chloupek
F/Ph: Anatolij Bazarov,
Aleksandar Gerasimov

Jugoslavenska kinoteka, Beograd

Nemontiran filmski materijal. Istočna Srbija, okolina Golubca, 1934. godine. Seoski vašar u jednom braničevskom selu uzvodno uz reku Pek. Seljaci na vašaru, stoka za prodaju, seljanke i seljaci u kolu. Profesor beogradskog univerziteta, zoolog Živojin Đorđević, na vašaru drži predavanje o najvećem problemu seljaka tog kraja, golubačkoj mušici, koja je nanosila velike štete stoci i divljači. Golubačka tvrđava, izgled: stara drvena ikona Svetog Georgija sa kandilom. Tipična seoska kuća uz obalu Dunava. Uzgajalište konja, Ljubičevo. Žene i deca uništavaju larve golubačke mušice sa dna Guvanskog potoka, u neposrednoj okolini Golubačkog grada. Grafički prikaz izgleda larvi golubačke mušice. Laboratorija u kojoj se vrše proučavanja ovog parazita i proizvode zaštitna mast i ulje. Veterinar demonstrira okupljenim seljacima kako se koristi zaštitna mast utrljavanjem na telo konja, zatim to rade sami seljaci, a na goveda i bivole nanose zaštitno ulje, raspršivačima prskaju ovce uljem. Čuveni izvor Beg bunar, u čijoj pećini su po predanju nastajale i rojile se golubačke mušice, zoolog sipa insekticid. Divljač stradala od parazita. Predavanje u zdravstvenoj stanici o rasprostranjenosti naleta golubačke mušice. Dunav, donjomilanovačka kotlina, Đerdap, dolapi i brodovi na reci. Rumunski grad Oršava. Pećina sa izvorom Beg bunar. Utvrđenja Tri kule na rumunskoj obali. Ušoreno vojvođansko selo, sa tipičnim đermom; proizvodnja pirotskog kačkavalja; spomenik topličkim ustanicama u Prokuplju, ostaci sa prvim počecima konzervacije manastira Svetog Nikole u Kuršumlji (episkopska crkva iz XIV veka); Boljetinska livada ispred Donjeg Milanovca.

Čuvena golubačka mušica je štetočina koja je nošena košavom stizala od Golupca u Vojvodinu i Slavoniju a ponekad i dalje, duboko u zapadnu Evropu i pravila pravi pomor među stokom. Da bi se suzbila pošast koja je tamanila stoku i činila ogromnu štetu, ministarstvo poljoprivrede je 1921. godine obrazovalo komisiju za ispitivanje golubačke mušice, na čelu sa prof.dr. Živojinom Đorđevićem, a ova je preko Odeljenja za veterinarstvo naložila čišćenje onih potoka kod Golupca gde se mušica legla. Time je uništena i napast koja je vekovima nanosila neprocenjive štete stočarstvu Srbije i centralne i jugoistočne Evrope. Posle II svetskog rata otvoren je kamenolom na mestu gde se nalazila pećina, zvanom Beg-bunar, iz koje je u obliku vodopada izvirala voda, prirodno i glavno stanište golubačke mušice. Zagrebačka „Škola narodnog zdravlja“, koju je osnovao, i dugo godina vodio dr. Andrija Štampar, je u okviru svoje Fotofilmske laboratorija otpočela kontinuiranu proizvodnju filmova u periodu 1927. -1960. Tokom te 33 godine, realizovano je 165

kratkometražnih, srednjemetražnih i dugometražnih filmova različitih vrsta: zdravstveno-obrazovnih, poučnih za decu, animiranih, namenskih igranih, dokumentarnih, etnoloških itd. Bili su to mahom kratki igrani filmovi, ali je bilo i puno dokumentarnih reportaža iz cele Kraljevine Jugoslavije (do 1941. godine), kao i pionirskih animiranih filmova. Dobar deo njihove liste filmova bio je vezan za prosvetavanje gledalaca u smislu borbe protiv tuberkuloze, sifilisa, trbušnog tifusa, difterije, boginja, malarije, alkoholizma i obično su prikazivani uz predavanja stručnjaka. Tom korpusu pripada i film *Golubačka mušica* (od koje je sačuvan samo nemontirani materijal), koju je režirao prvak ove škole Drago Hloupek, poznatiji po filmovima *Kroz naše Kosovo* (1932) i *Jedan dan u Turopoljskoj zadrugi* (1933). U pitanju je istorijski važan filmski dokument o vremenima kada su na srpskom selu harale bolesti i virusi, kojima je mlada država pokušala da stane na kraj, putem narodnog prosvetavanja i lečenja.

Fes i feredža: Slike iz Mostara i Sarajeva

EZ UND SCHLEIER. BILDER AUS MOSTAR UND SARAJEWO (GE, 1934)

 eye

R/Dir: Ulrich K. T. Schulz
F/Ph: Kurt Stanke, Wilhelm Mahla
M: Fritz Steinmann

Foto: Eye Filmmuseum, Amsterdam

U vreme kada je Turska je namerno ukinula stare običaje u krajevima gde je nekada vladao polumesec, muhamedanska tradicija i dalje živi, posebno u bosansko-hercegovačkom delu Kraljevine Jugoslavije. To je vidljivo od hercegovačkih planina do mostarskih ulica po kojima se žene kreću u feredžama a stari muslimani rashlađuju limunadom. Preko visoravni i dolina se stiže do Sarajeva – grada sa stotinu minareta. Nedaleko od gužve na Baščaršiji pod jednim drvetom su se okupili mladi i stari da slušaju guslara. Jedna od posećenijih radnji u gradu je ona gde muškarci dolaze da peglaju svoje fesove. Najtraženija roba su ćilimi koje pletu devojke pevajući stare srpske pesme. U brdima iznad grada sprema se veselje, a mladići i devojke se zabavljaju igrajući tradicionalno narodno kolo.

Berlinsko preduzeće UFA poslalo je 1933. godine ekspediciju od sedam članova, na čijem čelu je bio reditelj Ulrich K. T. Šulc, director odeljenja za snimanje kulturnih filmova pri UFI. Oni su za kratko vreme snimili čak devet zvučnih kulturno-naučno-turističkih filmova, po svim delovima Kraljevine Jugoslavije. Posebno zanimljivo delo bilo je Fes i feredža, snimljeno u Mostaru i Sarajevu, sa željom da se prikaže slovenski muslimanski svet. Cilj je bio da se zapadu koga je oduvek privlačio po malo mistični Orijent, kroz folklor i običaje, od kojih su neki bili i nazadni poput života u haremu i drugorazredne sudbine žena pod feredžom, predstavi poslednja „turska“ oaza u Evropi, koja je preživela i Ataturkove reforme, posle ukidanja Osmanskog carstva. Kratak, ali vizuelno i etnografski značajan film, imao je efektanu završnicu sa tipičnim bosanskim teferičem, uz narodno kolo, ćevape i jagnjetinu.

Poseta „Jugoslovenskog ansambla narodnih pesama i igara Kolo” Narodnoj Republici Kini

NANSILAFU KELUO
MINJIAN GEWUTUAN ZAI
ZHONGGUO (CN,1955)

Foto: Jugoslovenska kinoteka

Predstavnici Ansambla Kolo na čelu sa rukovodiocem Olgom Skovran na turneji u NR Kini. U Pekingu, pred prepunom salom drže koncert sa odabranim narodnim pesmama i igrama iz cele Jugoslavije. Na ceremoniji dobrodošlice, govor drži tadašnji potpredsednik kineske vlade Čen Ji. Zatim, ansambl vozom obilazi celu Kinu, gde upoznaje ljude, istorijske znamenitosti, (među kojima i rodnu kuću Mao Ce Tunga), radne kolektive, velika industrijska postrojenja i kroz kontakte i razmenu znanja i iskustava, širi prijateljstvo između naroda Jugoslavije i Kine. U Šangaju im je priređen veličanstveni doček, a napokon na Crvenom trgu u Pekingu prisustvuju paradi, na kojoj se, uz oduševljenje Naroda, pojavljuje vođa partije i države Mao Ce Tung.

Odlična srednjemetražna reportaža u produkciji Kineskog centralnog studija za proizvodnju informativnih filmova, pratila je celokupni put i boravak Državnog Ansambla „Kolo” u Kini. Bilo je to vreme kada je politički vrh Jugoslavije doneo odluku da putem diplomatije utvrdi njenu međunarodnu poziciju, a tome je trebala da prethodi kulturna i umetnička diplomatija. Tada nastajuća međublokovska politika nesvrstanih, omogućila je „Kolu” da gostuje u Kini, Indiji, Egiptu, Burmi, Maroku, Tunisu, Indoneziji itd, čime je pomoglo državi i njenoj politici, i istovremeno, pokazalo veličanstveno bogatstvo naše muzičke tradicije i izvođački perfekcionizam. Na ovogodišnjem Festivalu će biti premijerno prikazana zapaljiva kopija ovog filma, koja se čuva u Nitratnom fondu Arhiva Jugoslovenske kinoteke.

Ilarija

ILARIJA (YU, 1980)

R/Dir: Dmtar Grebovski
F/Ph: Vladimir Samolovski
M: Ilija Pejovski

Foto: Kinoteka na Republika Severna Makedonija

Dokumentarna priča o životu monahinje Ilarije, koja je služila u manastiru Svete Trojice u Mušutištu, kod Suve Reke na Kosovu i Metohiji. Smatra se da je manastir podignut pre 1465. godine a pripadao je Raško-Prizrenskoj eparhiji. Monahinja Ilarija (Vesela), poreklom iz sela Mrčajevci kod Čačka se zamonašila u svojoj devetnaestoj godini. Ceo život je posvetila Bogu, istovremeno se baveći i poezijom, ali je doživela da zbog nasilja i zuluma susednih Albanaca, manastir i sestrinstvo mora da brani puškom.

Ilarija, retki, gotovo reporterski dokumentaristički zapis, sa izuzetnom snagom i porukom, je više nego iznenađujuće delo makedonske kuće „Vardar film”, nastalo 1980, u vreme kada se o stradanju Srba na Kosovu i Metohiji još uvek govorilo šapatom. Opominjuće reči i gotovo vapaj hrabre igumanije koja se nije odvajala od puške, o arbanaškim zločinima i siledžijstvu prema manastiru, monahinjama ali i srpskom življu na teritoriji Crne Reke, ostao je bez adekvatnog odgovora tadašnje pokrajinske političke vrhuške, a film je odmah zabranjen “u ime bratstva i jedinstva”. Nepunih dvadeset godina kasnije, ovaj drevni pravoslavni manastir je u junu 1999. godine prvo opljačkan, a zatim i dignut u vazduh podmetanjem eksploziva. Od njega su ostale samo ruševine, spaljene su ikone i stari rukopisi, a preživelo je zvono kao simbol hrišćanstva i vekovnog boravka Srba na ovim prostorima. Na svu sreću, sestrinstvo manastira, na čelu sa igumanijom Katarinom, je spašeno i prešlo u novoobnovljeni manastir Svetog Nikole Končulskog kod Raške.

Učesnici XXIV festivala nitratnog filma

Participants of the XXIV Nitrate Film Festival

Filmarchiv Austria, Vienna

UNSICHTBARE GEGNER (1933)

Österreichisches Filmmuseum / Austrian Film Museum, Vienna

BLIND HUSBANDS (1919)

Koninklijk Belgisch Filmarchief, Bruxelles/Royal Film Archive of Belgium, Brussels

BELLA DONNA (1923)

B'lgarska Nacionalna Filmoteka, Sofija/Bulgarian National Film Archive, Sofia

SM'RT NYAMA (1963)

Národní filmový archiv, Praha

BILA PANI (1965)

Det Danske Filminstitut, Kobenhavn/The Danish film Institute, Copenhagen

JOKEREN (1928)

Cinématheque Francaise/Musee du Cinema, Paris

MICHEL STROGOFF (1926)

Centre National du Cinema et de l'image animee – direction du patrimoine

Cinematographique, Paris (CNC)

POIL DE CAROTTE (1925)

Lobster Films, Paris

HOUSE BY THE RIVER (1950)

Pathé Films, Paris

L'HOMME MYSTERIEUX /OBSESSION (1933)

Tainiothiki Tis Ellados / Greek Film Archive, Athens

MARINA (1947)

Eye Filmmuseum, Amsterdam

FEZ UND SCHLEIER. BILDER AUS MOSTAR UND SARAJEWO (1934)

MEYER AUS BERLIN (1918)

Hrvatski državni arhiv, Zagreb

CRNE PTICE (1967)

Fondazione cineteca di Bologna

FRANCESCO, GIULLARE DI DIO (1950)

Fondazione Centro Sperimentale di cinematografia-Cineteca Nazionale, Roma

GLI ULTIMI GIORNI DI POMPEI (1926)

Fondazione Cineteca Italiana, Milano

VILLA FALCONIERI (1928)

National Film Archive of Japan, Tokyo

TAKI NO SHIRAITO (1933)

China Film Archive, Beijing
WUTAI JIEMEI (1964)

Nemzeti Filmintezet Magyarorszag/National film institute Hungary-Film Archive, Budapest
KATONAZENE (1961)

Kinoteka na Republika Severna Makedonija, Skopje
ILARIJA (1980)
MIRNO LETO (1961)

Friedrich-Wilhelm-Murnau-Stiftung, Wiesbaden
STURME DER LEIDENSCHAFT (1931)

Deutsche Kinemathek/Museum für film und Fernsehen, Berlin
SYLVESTER (1924)

Deutsches Filminstitut&Filmmuseum, Frankfurt (DFF)
DER KAMPF UMS MATTERHORN (1928)

Nasjonalbiblioteket/The National Library of Norway-Film and Broadcasting, Oslo
KLOKKER I MANESKINN (1964)

Cinemateca Portuguesa/Museu do cinema, Lisbon
O LEAO DA ESTRELA (1947)

Gosfilmofond of Russia, Moscow
MAIČIK I DEVOČKA (1966)

Jugoslovenska kinoteka, Beograd
GOLUBAČKA MUŠICA (1934)
SVETI PESAK (1968)
NANSILAFU KELUO MINJIAN GEWUTUAN ZAI ZHONGGUO (CN,1955)

Filmoteca de Catalunya, Barcelona
ESSENCIAL CHOMON 150 SESSION (1904 – 1912)

Svenska Filminstitutet, Stockholm
DET SÅGS PÅ STAN (1941)

George Eastman Museum, Rochester
THE LOST WORLD (1925)

British Film Institut (BFI), London
THE FATAL NIGHT (1948)

BARCELONE, PRINCIPALE VILLE DE LA CATALOGNE (1912)	42
Barselona, glavni grad Katalonije (1912)	42
Bela Dona (US, 1923).....	10
Bela nit vodopada (JP, 1933)	11
BELLA DONNA (US, 1923)	10
BILA PANI (CS, 1965)	14
Bizarna simfonija (1909)	42
BLIND HUSBANDS (US, 1919)	35
Borba za Materhorn (GE, 1928)	12
CRNE PTICE (YU, 1967)	13
Crveni spektar (1907)	41
Dama u belom (CS, 1965)	14
Dečak i devojčica (SU, 1966)	15
DER KAMPF UMS MATTERHORN (GE, 1928)	12
DET SAGS PA STAN (SE, 1941)	37
Džoker (GE/DK, 1928)	16
ELECTRIC HOTEL (1908)	42
Električni hotel (1908)	42
EN AVANT LA MUSIQUE (1907)	41
Fatalna noć (GB, 1948)	17
Fes i feredža: Slike iz Mostara i Sarajeva (GE, 1934)	45
FEZ UND SCHLEIER. BILDER AUS MOSTAR UND SARAJEWO (GE, 1934)	45
FRANCESCO, GIULLARE DI DIO (IT, 1950)	18
Franjo, božja luda (IT, 1950)	18
GLI ULTIMI GIORNI DI POMPEI (IT, 1926)	30
GOLUBAČKA MUŠICA (JUG, 1934)	44
HOUSE BY THE RIVER (US, 1950)	20
Ilarija (YU, 1980)	46
ILARIJA (YU, 1980)	46
Izgubljeni svet	19
Jači od Šerloka Holmsa (1913)	42
Japanski leptiri (1908)	42
JOKEREN (GE/DK, 1928)	16
KATONAZENE (HU, 1961)	38
KLOKKER I MANESKINN (NO, 1964)	32
Kralj dolara (1905)	41
Kuća pored reke (US, 1950)	20
L'HEREU DE CAN PRUNA (1904)	41
Lale? (1907)	41
Lav iz Estrele (PT, 1947)	21
LE ROI DES DOLLARS (1905)	41
LE SPECTRE ROUGE (1907)	41
LES LUNATIQUES (1908)	42
LES OEUFS DE PAQUES (1907)	41
LES PAPILLONS JAPONAIS (1908)	42

LES TULIPES? (1907)	41
L'HOMME MYSTERIEUX (FR, 1933)	26
MAL'ČIK I DEVOČKA (SU, 1966)	15
MARINA (GR, 1947)	22
Mejer iz Berlina (GE, 1918)	23
Mesečari (1908)	42
MEYER AUS BERLIN (GE, 1918)	23
MICHEL STROGOFF (FR, 1926)	24
Mihail Strogov (FR, 1926)	24
MIRNO LETO (YU, 1961)	25
Misteriozni čovek / Opsesija (FR, 1933)	26
NANSILAFU KELUO MINJIAN GEWUTUAN ZAI ZHONGGUO (CN,1955)	45
Naslednik kuće Pruna (1904)	41
Nema smrti (BG, 1963)	27
Nevidljivi protivnici (AT/GE, 1933)	28
O LEAO DA ESTRELA (PT, 1947)	21
Oluje strasti (GE, 1931)	29
PIU FORTE CHE SHERLOCK HOLMES (1913)	42
Po gradu se priča (SE, 1941)	37
POIL DE CAROTTE (FR, 1925)	31
Poseta „Jugoslovenskog ansambla narodnih pesama i igara Kolo“ Narodnoj Republici Kini (CN, 1955)	45
Poslednji dani Pompeje (IT, 1926)	30
Program 150 godina od rođenja Segunda de Šomona - Barselona, Pariz i Torino (1904 – 1912)	40
PROGRAM ESSENTIAL CHOMON 150 - BARCELONA, PARIS AND TORINO (1904 – 1912)	40
Pusti muziku (1907)	41
Putovanje do Jupitera (1909)	41
Ridokosi (FR, 1925)	31
Sati na mesečini (NO, 1964)	32
Savremeni vajar (1908)	42
SCULPTEUR MODERNE (1908)	42
Sestre po sceni (CN, 1964)	33
Silvestrovo / Doček Nove godine (GE, 1924)	34
Slepi muževi (US, 1919)	35
SM'RT NJAMA (BG, 1963)	27
STURME DER LEIDENSCHAFT (GE, 1931)	29
SVETI PESAK (YU, 1968)	36
SYLVESTER (GE, 1924)	34
SYMPHONIE BIZARRE (1909)	42
TAKI NO SHIRAITO (JP, 1933)	11
THE FATAL NIGHT (GB, 1948)	17
THE LOST WORLD (US, 1925)	19
UNSICHTBARE GEGNER (AT/GE, 1933)	28
Uskršnja jaja (1907)	41
Vila Falconijeri (IT/GE, 1928)	39
VILLA FALCONIERI (IT/GE, 1928)	39
Vojna muzika (HU, 1961)	38
VOYAGE SUR JUPITER (1909)	41
WUTAI JIEMEI (CN, 1964)	33

www.kinoteka.org.rs